

KURDISTAN PRESS

ROJNAMA HEFTEYÎ • HAFTALIK GAZETE

PRICE

BIHA • FİYAT

2.5 DM

5 Skr

3 G

2.5 Sfr

1 £

1.5 \$

•Tel; [46] Ø8-29 83 32

•Telex; 131 42

•Telefax; Ø8-29 50 56

**HOLLANDA'NIN ARNHEM KENTİNDE BİR POLİTİK MÜLTECİ
KENDİNİ TRENİN ALTINA ATARAK İNTİHAR ETTİ!**

İntihar mı? Cinayet mi?

• Zülküf Üzülmaz'ın cenazesi, Kürdistan Merkezi'nde yapılan törenden sonra Ergani'ye gönderildi.

• "Sizden, özellikle politik insanlardan, doktorlardan, avukatlardan, bilim adamlarından yardım istiyorum: benim beynim boşaltılıyor!"

• "Bu mektubu bir sabahçı kahvesinden yazıyorum. Mont'um yok. Üşüyorum! kalacak yerim yok!,"

SAYFA 3

• Hollanda'nın Arnhem kentinde, tren yoluna atılarak intihar ettiği bildirilen Zülküf Üzülmaz, bir akıl hastanesinde tedavi altında bulunuyordu.

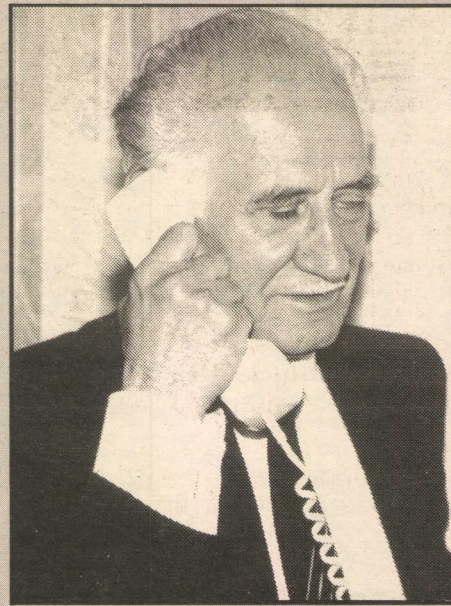
Zülküf, Kürdistan Press'e yazdığı bir mektupta, 1979'dan itibaren üzerinde Birleşmiş Milletler adına ilaç kontrolü yapıldığını, kobay olarak kullanıldığını açıklıyordu.

İbrahim AHMED

"Mücadeleden başka yol yok!"

□ "Bu günkü koşullar ile 1975'teki koşullar arasında önemli farklar vardır. Bu gün Kürtler teslimiyeti kabul edecek durumda değiller. Bir parti teslimiyeti seçecek olursa, sadece zarar görmekle kalmaz, yok olur gider!"

□ "Ölümden başka çare kalmadığı zaman, korkakça ölmek, alçakça ölmek demektir!"

SAYFA 6-7

Têkoşîna pêşmerge dom dike!

□ Pêşmergeyên PDK-I û YNK di nav meha çiriyê de le hember hêzên Iraqê çalakîyên serkeftî pêk anîn.

RÛPEL 2

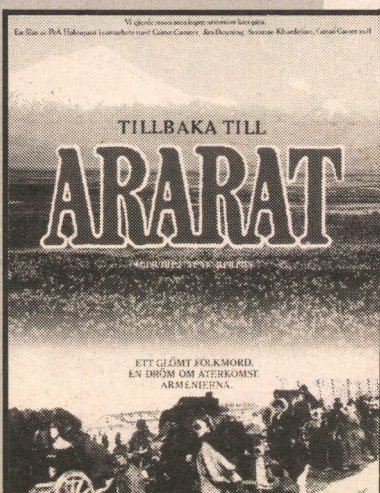
QETLÎAMEKE JÎ BÎR KİRÎ

ARARAT

□ Di filma zivirîna Araratê de qetlîama Ermenîyan ku li Tirkîye çêbûbû tê nîşandan.

□ Rejisorê Filmê P. Holmqvist got: "Min di dema çêkirina vê filmê de ronakbîreke Tirk peyda nekir, ku bi karibe li ser vê rewşê biaxive."

RÛPEL 9

"Parti birliĝimizi saĝladık!"

YALÇIN KÜÇÜK

"Kürtlerin tarihini yazacağım!"

S. 5

□ T-KDP ile K.U.K'un örgütsel birliĝi ile ilgili olarak K.U.K Genel Sekreteri N. Dara Fırat'ın görüşleri

SAYFA 5

Palme Cinayeti'nde MIT

Kurbanlık koyunlar ve Palme!

SAYFA 4

ANK

Fax: 295056
Telex 131 42

Têkoşîna pêşmerge dom dike!

- Piştê guherandina taktîka şerê, hêzên pêşmerge li hember êrîşên Iraqê çalakîyên xwe didomînin.
- Êrîşên ordiya Iraqê û bikaranîna çekên kimyevî nikaribû berxwedana hêzên pêşmerge bişkênî.
- Pêşmergeyên PDK-I û YNK di nav meha Çirîyê de li hember hêzên Iraqê çalakîyên serkeftî pêkanîn.

ANK • Stockholm

Partî Demokratî Kurdîstanê-Iraq daxuyanekê xwe gihand ANK; li gor vê daxuyanîyê, di roja 25'ê Çirîyê de hêzên Iraqê êrîşekê berfireh birin li ser herêma Amêdiye. Di vê êrîşê de hêzên Iraqê çekên giran û helikopter jî bikaranîn. Lê berxwedana hêzên pêşmerge êrîşa Iraqê şikêwand. Ordîya Iraqê miriyên xwe jî meydana şer bi helikopteran revand.

Dîsa hêzekî pêşmerge ya PDK-I di roja 29'ê Çirîyê de di nav bajarê Kerkûkê de çalakîyekê serkeftî pêkanî. Di vê çalakîyê de wesîteyek eskerî hat îmhakirin. Di nav kesên kuştî de dijîmîne Kurdan Albay Saat Caber û Yuzbaşî Mihemmed Matter jî hebûn.

Pêşmergeyên PDK-I li ser rêya Kerkûk û Tekrît kemînekê danîn. Otomobîla Şefê İstixbarat yê Herêm kete nav kemîna pêşmerge û Şefê İstixbarat û mirovên li gel wî tev de hatin kuştin.

Wekî din li gor agahdariya YNK'ê ku gihîştîye ANK; li Deşa Kerkûkê di navbera pêşmergeyên YNK û hêzên hikumetê de şerekî qewimî. Di

wî şerî de hêzên pêşmerge helikopterekê Iraqê anîn xwarê. Herweha pêşmergeyên YNK di roja 13 yê Çirîyê de êrîşekê birin li ser istasyonê radar û qereqolekî li Çiyayê Qereçox. Di vê êrîşê de radar bi giştî hate kawilkirin û 52 eskerê Iraqê jî hatin kuştin.

Dîsa çekên kimyevî

Balafirên şerî yê Iraqê dîsa bombên kimyevî bikaranîn. Balafirên Iraqê di navbera rojên 11 û 14 Çirîyê de li ser gundê Şêxbizîni nêzikê Kerkûkê û li ser gundê Haniye û Çemîrêzan li rojavayê Silêmanîyê bombeyên kimyevî avêtin. Di van êrîşên Iraqê de 59 kes haten kuştin.

Rojname Fransî Le Mond jî li ser êrîşa kimyevî ya Iraqê nûçeyek belav kir.

Çalakîyên serkeftî yê hêzên pêşmerge, ku van mehên zivistanê de pêk tên nişan dide, ku êrîşên mezin yê Iraqê negihîştîye armanca xwe û berxwedana hêzên pêşmerge nehate şikestin. □

Peşmergenin mücadelesi sürüyor

● Irak ordusunun saldırılarına karşı taktik değiştiren peşmergenin eylemleri devam ediyor.

● Irak'ın saldırıları ve kimyasal silahlar kullanması peşmerge direnişini yok edemedi.

Irak-Kürdistan Demokrat Partisi'nin ANK'ya iletilen açıklamasında, 25 Ekim günü Amediye bölgesinde Irak ordu birliklerinin başlattığı geniş çaplı bir saldırının geri püskürtüldüğü belirtildi. Irak ordu birliklerinin I-KDP peşmerge güçlerinin denetiminde bulunan bölgeye karadan ve havadan ağır silahlar ve helikopter desteğindeki saldırısı peşmergenin direnişiyi kırdı. Irak ordu birlikleri öldürülen askerlerinin cesetlerini ancak helikopterlerle savaş alanından kaçırabildi.

Yine I-KDP'ne bağlı bir peşmerge birliği 29 Ekim günü Kerkük şehir merkezinde bir askeri araca saldırarak, aracı imha etti. Araçta öldürülenler arasında 2 üst rütbeli İstihbarat Subayı da bulunuyordu. Bunlar, Albay Saad Caber ve Yüzbaşı Muhammed Matter isimli azıllı Kürt düşmanlarıydı.

Ayrıca, Tekrit - Kerkük karayolunda pusu kuran I-KDP peşmergeleri Bölge İstihbarat Şefi'nin aracını imha edip, istihbarat şefi ve araçta bulunanları da öldürdüler.

Öte yandan YNK adına ANK'ya açıklama yapan bir temsilci; 11 Ekim günü YNK'ya bağlı peşmerge güçlerinin Kerkük Ovası'nda hükümet kuvvetleri ile girdikleri çatışmada 1 helikopter düşürdüklerini belirtti.

Temsilci, YNK peşmerge güçlerinin 13 Ekim günü de Karacoh dağındaki radar ve bu radarı koruyan büyük bir karakola saldırdıklarını, radarın tamamen tahrip edildiğini ve 52 Irak askerinin öldürüldüğünü açıkladı.

Irak savaş uçakları 11-14 Ekim tarihleri arasında Kerkük'e yakın Şeyhbizîni ve Süleymaniye'nin batısındaki Haniye, Çemîrezan köylerini kimyasal silahlarla bombaladı. Bu saldırılar sonucu 59 kişi yaşamını yitirdi.

Irak savaş uçaklarının gerçekleştirdiği ve kimyasal silahların yeniden kullanıldığı bu saldırıya Le Mond gazetesi de geniş yer verdi. □

Görev ve sorumluluklar!

Ülke dışındaki Kürt hareketi, kendi arzularıyla pazarlık etmeye devam ediyor. Kendi çevresinde dolanıp duruyor! Sendeliyor. Bocalıyor. Ayakları birbirine dolaşiyor. Devrimin politik perspektiflerinden hızla uzaklaşıyor. Uzaklaştıkça, ideolojik düzeyde, çöküntü ve çürüme başlıyor. Ve ne yazık ki, ülke dışındaki Kürt hareketi ideolojik çöküntünün ürettiği iltihaplı tezleri, önce utana sıkıla, sonra açık açık kabulleniyor! Ve bu çürük tezleri rasyonelleştirmek için şaşılası faaliyetlerin içine giriyor.

Bir kez çürüme başladı mı, ve bir kez çürümenin kendisi kabullenildi mi, gerisi pek de zor olmuyor. Unutulan gerçek ise şudur: binlerce kadro, ülkede sürekli bir hareketlilik içindedir. Dün olduğu gibi, bu gün de, bu kadrolar, hareketin tepesine tüneyen gericiliğin farkına vardığı an, alttan vereceği tazyik ile bu çürümüşlüğü tasfiye etmekten geri durmayacak!

Hazin olan şu: ülke dışındaki Kürt hareketi, özellikle Kuzey Kürdistan'ı merkez seçen siyasetler, halen bütün bir sürecin en iyi, en yetkin kadrolarına sahiptirler.

Bu kadrolar gökten zembille inmedi tabi. Son 20-25 yılın somut pratiğinin içinden geldiler. Bütün bir tarihsel sürecin en iyileri olduğu da kabul edilmelidir. Eğer Kürt hareketi bu kadroları koruyamaz, muhaceretin tozu dumanı içinde telef ederse, tek tek siyasetlerin uğrayacağı zarardan çok, genel olarak Kürt hareketi oldukça derin yaralar alacaktır.

Kadrolar kolay yetişmiyor. Ama, çok kolay harcanabiliyor. Bunun suçlusu, biraz kadroların belki kendi zaafı, eksiklikleri olarak kabul edilebilir. Ama, temelde, hareketlerin merkez kadrolarının ve liderlerinin hataları olarak görülmelidir.

8 Yıldır gerek Kürdistan'ın diğer parçalarında ve gerekse Ortadoğu bataklığında siyasi hareketler gereğinden fazla tahrip oldular. Bu tahribatın çatlak zemini, Avrupa'da iyice parçalandı. Siyasi hareketler daraldılar. Üzerinde kıyametler koparılan ilkeler, ideolojik tezler unutuldu. Deyim yerinde ise eğer, oportünizmin en düşük seviyesinde, uzlaşmacı bir anlayışa teslim olundu. Son 30 yıllık mücadelenin teorik ve pratik mirasının taşıyıcısı olan kadrolar ile, ülkede mücadele eden kadrolar arasında derin bir uçurum oluştu. Eğer bu birikim, bu bilgi ve deney birikimi ülkeye aktarılamaz ise, ortaya son derece vahim bir boşluk çıkacak. Bu bağlamda, siyasi hareketlerimizin, kendi arzuları ile pazarlık etme saplantısından vazgeçmeleri yalnızca bir görev değil, kaçınılmaz bir sorumluluktur da.

Meselenin bir başka yönü ise, yıllarca izlenen ve yanlışlığı hayat içinde kanıtlanan politikalara yeniden dönme eğilimleridir. Bu konuya gelecek gelecek hafta değineceğiz.

Orhan KOTAN

Wezîfe û berpirsiyarî

Tevgera Kurd li dervayê welat bi daxwaziyên xwe ve bi xwe re di nav bazariyê de ye. Di dora xwe de dizivire. Dudil e û lingên wî li hev dikeve. Ji perspektîfên politîk a şoreşê dûr dikeve. Bi vê dûrketinê ve jî, ji alî ideolojîk ve dirize. Lê mixabin tevgera Kurd li dervayê welat têzên xwe yê riziyayî pêşî bi awakî şermezarî, paşê jî bi vekirî qebûl dike! Ji bona rasyonelîzekirina wan têzên riziyayî dîkevin nav xebatên ecêb û sosret.

Carek rizandin destpêbike û paşê jî ev yekê ha bê qebûlîkirinê dûmahîya wê jî hewqas zehmet nabe. Lê rastiyeke tê jî bîr kirin ew jî ev e: bi hezaran kadro li nav welêt di nav tevgerê de ne. Wan kadroyan wek doh wê dîsa ji paşverûtiyê ku li ser serê siyasetan hêlîna xwe çêkirine nas bike û bi hêza birih (dînamîk) ya bîngêhê ve wan tîştên riziyayî jî holê rake.

Heyf e ku tevgera Kurd, bi taybetî siyasetên Kurdîstanê Bakûr li dervayê welat hin jî xwediyê baştirîn kadroyên ve pêvajoyê ne.

Ev kadroyên han ji esîmanê bi zembîlan nehatine. Ji nava pratîka 20-25 salên dawî derketine. Divê bê qebûlîkirinê ku baştirîn kesên ve pêvajoya dîrokê ne. Ger tevgera Kurd nikaribe van kadroyan biparêze û ger wana di nav mij û morana mihacirîyê de wunda bike; ne tenê hêzên siyasî bi yeko yeko zirar dibînin, her wusa jî bo tevgera Kurdî bi giştî xisarekê mezin e.

Kadro bi hesanî nayên têgihandin. Lê wundakirina kadroyan pîrr hesan e. Belkî sedema wundakirina kadroyan piçek jî qelsbûna kadro bi xwe ye. Lê sedema esasî xelatiyên kadroyên navendî (merkezî) û pêşengên tevgeran e.

Di nav van 8 salên dawî de tevgerên siyasî hem di Rohhilatanavî de û him jî perçeyên din ên Kurdîstanê de besî tîra xwe texrîb bûne. Bîngêha qetiyayî ya wê zemînê li Ewropayê gelek perçe bû. Tevgerên siyasî tengtir bûn. Prensîb û têzên ideolojîk yê bîngêhî ku li ser wan qiyamet dihat rakirin bi yeko yeko hatin ji bîrkirin. Ger gotin li cihê xwe be, nizimtirîn sewiya oportünîzmê re, tewra li hev kirinê re hate teslîmbûn. Di navbera kadroyên ku mîrata teorîk û pratîka tîkoşîna 20-25 salên dawî hilgirtine ser xwe û kadroyên tîkoşer ku li welêt in kortalên kur pêkhat. Ger ev tecrûbe û zanabûna kadroyên kevin jî welêt re neyê gihandin, wê di tîkoşînê de valatiyeke mezin derkeve holê. Ji ber vê divê hêzên me yê siyasî dev jî bazariya daxwaziyên xwe bi xwe re berdîn. Ev ne tenê wezîfeyek e, herwusa ev pêwîstiya berpirsiyarîyê ye.

Aliyê dinê pîrsê jî, zivirîna politîkayên ku bi salan e hatine teqîbîkirin û çewtiyên wan hatine îsbatîkirinê ye. Em dê ser vê babetê jî hefta pêş me bisekinin.

HOLLANDA'NIN ARNHEM KENTİNDE POLİTİK MÜLTECİ

ZÜLKÜF ÜZÜLMEZ'İN HAZİN SONU

İntihar mı? Cinayet mi?

● "Zülküf Üzülmöz, kapatıldığı akıl hastanesinden kaçarak, 25 Ekim günü bir trenin altına atlıyıp intihar etti!"

● "Hollanda hükümeti olmadık bahanelerle mültecileri sürekli dışarı atma tehdidi altında bırakarak, onları bilinçli bir şekilde bunalımın içine itmektir!"

1962 yılında Ergani'de doğan Zülküf Üzülmöz'ün hayatı, 26 yaşında Hollanda'nın bir kentinde bir trenin tekerlekleri altında son buldu.

Zülküf Üzülmöz'ün cenazesi Kurdistan Centrum'daki tören ve onu takiben Arnhem'de yapılan kısa bir yürüyüşten sonra Kurdistan'a gönderildi.
Foto; Maurice Nelwan

ANK • Arnhem

□ 25 Ekim 1988'de tren yoluna atlayarak hayatına son veren Zülküf Üzülmöz'ün cenazesi, Arnhem Kürt Merkezi'ndeki törenden ve tören sonrası yapılan bir protesto yürüyüşünden sonra, Ergani'ye gönderildi.

Ölümünden 9 gün önce Kurdistan Press'e bir mektup yazan Zülküf, zor şartlar altında yaşadığını bildiriyor, kendisine yardım edilmesini istiyordu. Mektubunda 1979'dan bu yana üzerinde ilaç denemeleri yapıldığına işaret eden Zülküf, halen bu işlemin devam ettiğini ve bu uygulamadan şiddetli bir biçimde rahatsız olduğunu açıklıyordu.

Daha sonra mektup şöyle devam ediyordu: "Beynimdeki düşünceler sökülüp alınıyor. Bu işlem durmayacak, sürece endişesi var içimde. Ondan dolayıdır ki, sizden, özellikle politik insanlardan, doktorlardan, avukatlardan, bilim adamlarından yardım istiyorum. Benim beynim boşaltılıyor, düşüncelerim alınıyor. Oysaki ben bir politik mülteciyim. Bütün hayatımı, Kürt ulusunun bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm mücadelesine, dünya barışına ve ileriden yana ne varsa ona adanmış bir insanım."

Mektup'un altında şu not vardı: "Zülküf Üzülmöz, Kod ismim C.Azad; Paul Kruger Straat 3, 6814 Arnhem, Holland"

Daha sonra şöyle bir not düşülmüştü: "Şu anda sabahçı kahvesinde oturmuş bu muktubu yazıyorum. Montum yok. Üşüyorum. Kalacak yerim yok..."

Aradan 9 gün geçtikten sonra, Zülküf'ün intihar ettiği haberi bize ulaştı. ANK Arnhem muhabirinin haberine, Arnhem Kurdistan Centrum'un bir bildirisi eklenmişti. Bildiride özetle şu ifadeler yer verilmiş: "Hollanda hükümetinin çıkardığı yeni mülteci yasasıyla zaten var olan anti-demokratik uygulamalar, daha da çekilmez hale getirildi. Bu yeni uygulama ile mültecileri kamplarda toplayıp, sadece yemek yedirerek orada yaşamaya zorlamak ve kamptan sonra da gülünç denebilecek belirli bir miktar para ile evlerde tutmaktadır.

Hollanda hükümeti bu politikası ile bir yandan uluslararası anlaşma ve sözleşmelere ve hatta kendi ulusal yasalarına da ters düşerken, diğer yandan ise mülteci kitlesini uzun bir dönem belirsizlikler içinde sürüklemekte, geleceklerine ilişkin sürekli endişe içinde sokmaktadır. Olmadık bahanelerle mültecileri sürekli dışarı atma tehdidi altında bırakarak onları bilinçli bir şekilde bunalımın içine itmektir.

..Sadece son altı aylık dönem içinde 3 mültecinin intihar olayına şahid olduk. Korkarız ki, bu politika sürdüğü müddetçe, bu acı olaylar da durmayacak, yeni yeni olaylar meydana gelecektir."

Bildiride daha sonra Zülküf Üzülmöz hakkında bilgi verilmekte ve Diyarbakir'in Ergani kasabasında doğan Zülküf'ün, devrimci mücadeleye içinde yer aldığı belirtilmektedir. 12 Eylül vahşeti ile birlikte, birçok devrimci gibi Zülküf'ün de

ülkeyi terketme zorunda kaldığını ve politik mülteci olarak Hollanda'ya sığındığı anlatılan bildiride, Hollanda'nın mülteci politikasının, her an dışarı atılma endişesinin diğer mülteciler gibi, Zülküf üzerinde de olumsuz etkiler yarattığına işaret edilmektedir. Bu psikolojik gerilim içinde, Halepçe olayının derin etkisi altında kalan Zülküf hakkında bildiride şu ifadeler yer verilmektedir: "Kurdistan ırkçı Baas diktatörlüğü tarafından zehirli gaz ve kimyasal silahların kullanılması ve onbinlerce Kürdü katletmesi kendisini bunalıma sürüklemiş, ve giderek çevredeki her olayı, herkesi kendisine karşı düşman görmeye başlamış, bir korku ve paniğin içine düşmüştür. O bu durumda iken 4 sefer psikiyatri hastanesine kaldırıldı ve her seferinde bir kaç gün sonra dışarı bırakıldı. Her seferinde dışa yönelik saldırgan olaylar yarattığı için polis tarafından hastaneye götürüldüğü halde, dışarı bırakılmış, son seferinde ise 21.10.1988'de bıçakla intihara teşebbüs ettiği için hastaneye yatırılmıştı. Fakat 25.10.1988 tarihinde yeniden dışarı bırakıldı. Bu defa aynı gün saat 12-13 sıralarında, hastane yakınından geçen trenin altına atarak hayatına son verdi."

Kurdistan Centrum imzalı bildiri "Politik mülteciler üzerindeki keyfi uygulamalara son!" sloganı ile bitiyor.

Zülküf Üzülmöz'ün ölümü mülteci kitlesi üzerinde derin bir üzüntü yarattı. Kuşku yok ki, bu ölüm olayı, bir intihar olarak değerlendirilemez. Zülküf'ün ka-

Vegera Welêt!

Saet du û nivê şevê lî zengilê telefona min ket. Dê pîr caran lî zengil ketibe lê ji ber ku ez pîr westiyabûm, ancax bi dengê sisîyan an çaran hişyar bûm. Bi dengê zengilê telefonê ez ji nav nivîna pekiyam û bi çavgirtînkê ber bi telefonê çûm. Hun ya rastî bixwazin, ez wilo teyşî xewê bûm, ku min digot qey di xewnekê de digirim.

Lê nizanîm bi çi awayî min xwe gihande telefonê:

- Halo...

Dengê din ji dûr ve dihat:

- Eloo!..Firat tu yî?

- Erê, ez im. Tu kî yî?

- Weeh... malxerab, te dîsan dengê min nas nekîr?

Gava wî wilo got, min dengê wî nas kir. Hevalekî min yê kevin bû, ji Elmanya telefon dikir. Yê wî hertim wilo ye; telefon nake, telefon nake, gava dike jî an derengê şevê an jî sibe-han pîr zû dike. Her carê jî nûçeyek ecêb; an ya xêrê, an jî ya nebixêr digihîne min.

- Ma te bihîstîye lo, Kenan Evren dixwaze partiya komunist ava bibe. Êdî va emê vegerin.

Ez hîn teyşî xewê bûm û jiber ku xet jî mijûl bû min zêde tişt ji wî fêhm nedikir.

- Ma qey dengê min nayê te lo?

- Belê, belê dengê te tê min, min di ber xwe de got. Lê malxerab ma mirov di vê saetê de telefon dike?

- Tu bawer bikî ji kar û xebata siyasî ez wext nabînim ku hîn zûtir li te bigerim. Welê li me hatiye ku wextê me yê vala tu ne ye em serê xwe bixwirînin.

Di wê navê de ez jî bi ser xwe de hatim û sohbet me dirêj bû. Lê wî dora peyvê nedida min, her ku dipeyivî jî zimanê wî li hev digeriya û dengê wî weke dengê serxweşan dihat.

- Kuro wekî tu ji bîrxanê telefon dikî lawo!

- Erêê... lo... Ev du-sê rojî telefona vê bîrxanê peran naxwe, firsend firsend bû, min got ez li te jî bigerim. Di gotinên wî de xuya bû, ku berî min ji pîr kesên din re jî telefon kiribû.

Dîsan got:

- Ma te nebîhîstîye bê Kenan Evren çi dibêje? Bi şeref ew ji hîn şoreşgeran jî çêtir e. Yê me em vedigerin, hun vedigerin venagerin hun zanin.

Ez tenehiştîm bê armanca wî ji "em" û "hun" çî bû. Her çiqas min jê pirsî jî wî di ber guhên xwe re avêt, ji bersivê reviya. Dibe jî ji ber ku pîr serxweş bû, nizanî bû çi dibêje. Di wê navê de dengê telefonê hate birîn, lê pîr tê neçû dîsa vebû. Ew carinan bi min re dipeyivî, carinan jî bi elmanî bi keçîke-ke li ba xwe re dipeyivî.

Ji nişkê ve dengê qîjîna keçîkê ji ba wî hat, min tişt jê fêhm nekîr, lê bawerim keçîk bi ser wî de diqîriya. Wî êdî ez jî bir kirim û bi keçîka li ba xwe re kete munaqêşê. Carinan dengê wan bilind, carinan jî nizim dihat min. Welê xuya bû ku keçîkê dev ji wî berdida û diçû. Ev jî hîn telefon li ber guhan bû û bi dengêkî xemgîn û nîvgirî bang dikir:

- Mariaaaa... Mariaaaa... Mariiii...

Bi carekê ve dengê wî hate birîn. An bi dû keçîkê de baz da, an jî beqçiyên bîrxanê ew avêtin der.

Wê şevê xewa min li min herimî, heta sibê ez hişyar mam. Ji ber bexewiyê ez wê rojê neçûme karê xwe jî.

Ez niha nizanîm bê çi bi wî hevalî hat, lê ji roja ku derketim, ez bêhedan li bendî vegera xwe me.

Lê ne vala...

Firat CEWERÎ

tilleri başta ona ülkesinde hayat hakkı tanımayan zalim TC rejimi ve yöneticileridir. İkinci olarak, iltica kurumunu bir insan kıyım makinasına çeviren emperyalist metropollerin hükümetleri ve tabi Hollanda hükümetinin mülteci politikasıdır. Zülküf'ün ölümü, planlanmış, ağır ağır uygulamaya geçirilmiş bir cinayettir. Bu tür olayların sık sık olacağı ise kaçınılmazdır. Onbinlerce mülteci son derece ağır şartlara rıza göstermek zorunda bırakılmışlardır. Demokratik kitle örgütlerinin, göçmen örgütlerinin, Avrupa'daki insan kuruluşlarıyla işbirliği içinde sorunun üstüne gitmeleri, sorunu gündemleştirmeleri büyük bir önem taşımaktadır. Son tahlilde, bu sorun, kişileri, ulusal grupları çok çok aşarak, insanlığın bir sorunu haline gelmiştir. □

Zülküf'ün Kurdistan Press'e yazdığı mektup

Zülküf'ün Kurdistan Press'e yazdığı mektup

Palme Cinayeti'nde MIT!

□ Jan Guillou: "Polis, cinayet suçunu bir guruba veya guruplara yükleyecekti. Akla gelen ilk isim, Kürtler oluyordu. Çünkü, Kürt gurubu PKK'nın poliste oldukça yüklü bir dosyası vardı.." *Kurdistan Press, Sayı: 7*

Kurbanlık koyunlar ve Olof Palme

2 Olof palme ile yaptığım söyleşiden bir hafta sonra Stockholm'un Tensstopet birahanesinde M. Ali Yula ile karşılaştık. Yanında, Hürriyet gazetesinin şimdiki İsveç muhabiri de vardı. M. Ali bana dönerek

—Palme ile yaptığın röportajı okudum. Kim takar Olof palme-yi? Türk Ordusu güçlüdür!! dedi.

—Bağımlı bir ordunun gücü olmaz, Memed Ali, dedim. Sen onu bunu boş ver, Palme ile yaptığın söyleşiyi Hürriyet'e gönderdin mi? Hani böyle 'nazik' haberleri kaçırmazsın da...

—Gönderdim, gönderdim... Ama, Hürriyet, bunu yayınlamayamaz. Sıkıyönetim ortaliği kapı vuruyor. Cuntanın eli kulağında. Bu kez, Olof Palme de Kürtleri kurtaramaz!

O dönemde, M. Ali Yula, hem Hürriyet gazetesinin İskandinav muhabiri ve hem de İsveç Radyosu Türkçe Redaksiyonunda çalışıyordu.

M. Ali Yula hiçbir zaman ajanlığını inkar etmedi. Arkadaşları arasında esrara düşkünlüğü ile tanınıyordu. Bir ayağı sürekli Türk seferatinde, diğeri ise İsveç Radyosunda idi.

Olof Palme ile yaptığım söyleşinin üzerinden tam bir ay geçmişti. Teleksler, 12 Eylül 1980 günü Türk generallerinin yönetime el koyduğunu dünyaya duyurdular. Cunta, bir yıldırım

gibi düşmüştü ilerici güçlerin, sosyalistlerin, Kürt yurtseverlerinin üstüne. Türk ordusu, önüne geleni boğazlıyor, özellikle Kürdistan'da müthiş bir terör estiriyordu. Türk basını kraldan fazla kralcı kesilmiş, adeta Genel Kurmay'ın yayın organları durumuna gelmişlerdi.

Özellikle Hürriyet gazetesi ve VEB Ofset topluluğu Kürtlere ver yansın ediyor, bilinçli olarak Kürtleri sürekli terörist, katil, haydut diye Avrupa'ya lanse ediyordu.

12 Eylül Türkiye ile birlikte Avrupa'yı da sarstı. Binlerce Kürt ve Türk devrimcisi Avrupa'da çeşitli ülkelere sığındılar. Bunlardan biri de İsveç'ti. İsveç, 12 Eylül darbesinden sonra Kürt siyasetlerinin merkezlerinden biri haline gelmişti. Bu nedenle, Türk generalleri İsveç'e büyük önem veriyordu. Türk ajanları İsveç'te cirit atıyorlardı. Abartılmış, çarpıtılmış haberler sık sık Türk basınında da yer alıyordu.

Cuntanın gelmesi ile birlikte bazı PKK sempatanları da İsveç'e sığındılar. Ama, ne yazık ki, onların içinden bir bölümü cuntanın ve onun emrindeki basının Kürtler üzerinde oynamak istedikleri oyunları görmediler veya görmek istemediler. Ayrıca, bu unsurlar Avrupa'nın ne denli tehlikeli, ne denli pusularla dolu olduğunu gözönünde bulundurmazlardı. Onlar, uluslararası kamu oyununun önemini kavramak istemediler. Avrupa'yı küçümsediler. Oysa, PKK sempatanlarının

iltica işlerine bakan çoğu İsveçli avukat, örneğin Hans Görän Frank, Bengt Söderström, Kjell Gönsson bu gerçeğe parmak basıyor ve bizleri uyarıyordu. Bu avukatlara göre, Ankara, sürekli olarak PKK'yı İsveç makamlarına "terörist", "katil" bir örgüt olarak lanse ediyordu. Hürriyet ve diğer günlük gazetelerde çıkan yalana dayalı planlanmış haberler, İsveç Ankara Elçiliği tarafından derhal İsveç'e çevrilerek, haberler doğru imiş gibi İsveç Dışişleri Bakanlığı'na gönderiliyordu.

Bu dökümanlar politik mültecilerin savunma avukatlarının dosyalarında vardır.

Ama, bu unsurlar, generallerin bu oyununu hafife alıp, söylenmemesi gereken sözleri söylemekte bir sakınca görmediler. Oysa, bazı karanlık güçler gerçekten de Olof Palme gibi bir devlet adamından kurtulmak için pusuda bekliyorlardı. Bu karanlık güçler için sadece ve sadece kurbanlık koyunlar gerekti! Bizler, İsveç'in aleyhinde atıp-tuttukça, Palme'yi Türk generalleri ile aynı kefeyle koyup eleştirdikçe, bu karanlık güçler hedeflerine bir adım daha yaklaşıyorlardı.

Ote yandan, Türk cuntası da, İsveç'i, Kürt teröristlerini barındırıyor, diye, Türk kamu oyununda karalıyor, İsveç'i Türkiye'nin iç işlerine müdahale eden bir ülke olarak sunuyordu. Çünkü, İsveç hükümeti bazı Avrupa ülkeleri ile birleşerek Türk cuntasını Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komisyonu'na şikayet etmişti. Nitekim, 25

Mayıs 1981 günü Strasburg'da Avrupa Konseyi 33. Dönem Toplantısı'nda, Cuntayı temsil eden orada bulunan Prof. Turan Güneş, bana şunları diyecekti:

—'Ben, Kürt sorununa iki açıdan bakarım. Birincisi, bir takım kültürel hakların verilmesi... Ancak, Türkiye'nin böyle bir isteği kabullenmesi 100 yıl sürer. Biz de İsveç seviyesine

Prof. Turan Güneş: "Sıkıyorsa, savunun!"

gelelim, o zaman, Kürtlere kendi dillerinde okuma hakkını veririz. Ne var ki, bu günün şartlarında İsveç devleti bir at ise, Türkiye Cumhuriyeti henüz eşşektir. Onun için, eşşek in at olmasını beklemek gerekir. İkincisi ise, bağımsız bir Kürdistan devleti konusudur. Benim buna ait tartışacak bir şeyim yok. Bir Kürt halkı ve Kürdistan vardır. Bu, tarihi bir gerçek. Sıkıyorsa, bunu savunun! O zaman, biz de size karşı savasacağız. Eğer, Ortadoğu'nun en güçlü ordusu olan Türk Ordusu'nu yenbiliyorsanız, hodri meydan!! Size hemen şu nu söyleyeyim ki, Federal Almanya, İngiltere ve Fransa bize birazcık toleranslı davranırsa, milyonlarca Kürdü kesmek bizim için mesele değildir. Sizler, İskandinavya ülkelerine güvenedurun!"

Gene aynı toplantıda Tercüman'ın Nazlı Ilıcak'ı ise, bana şunları diyecekti:

—'İsveç'te kürte okullar varmış. Bak, buna sevindim. Kürtlerin İsveç'te otonomi almalarını bile isterim. Neden almazsınlar? Yeter ki, Türkiye'den çekip gitsinler. Türkiye'yi parçalamasınlar. İsveç'in, geniş toprakları ve zengin olanakları vardır."

Görüldüğü gibi, Türk cuntası İsveç üzerinde bütün gücü ile duruyor, bu ülkede Kürtlerle ilgili, gelişen, oluşan olayları dehşetle izliyordu. Generallere göre, İsveç'e, özellikle de Olof Palme'ye bir ders vermek gerekiyordu. Cuntanın başı Kenan Evren, sık sık 'Köpekler, sahiplerini ısıracak bir gün' deyiş, gözdağı veriyordu. Kürtlerle ilgili olarak yayınlanan en küçük bir haberi Hürriyet ve diğer gazeteler Türk düşmanlığına çevirerek, bulanık suda

avlanıyorlardı.

Ne yazık ki, bu açık oyunlara, bütün bu provakasyonlara; hazırlanan tertiplere karşı biz Kürtler, pek uyankı, pek akıllı davranamadık. Ülkemizi işgal etmiş güçler yerine birbirimize düştük. Ve bizler, birbirimizle uğraştıkça, Palme'yi öldürmek isteyen karanlık güçlerin ekmeğine yağ sürdük.

Nihayet, bu yağ sürme 1984 yılında İsveç'in Uppsala kentinde işlenen bir cinayet ile hedefine ulaştı. Bunu, 1985'de Stockholm'de ikinci bir cinayet izledi. Artık, Olof Palme'yi öldürmek isteyen karanlık güçler derin bir nefes almış, Hürriyet Gazetesi bu güçlere yardım etmek için kolları sıvamıştı. Ama, tüm bu tuzaklar, tüm bu oyunlar gene de bir çoğumuza pek ders vermiş değildi. Bazı PKK sempatanları İsveç'i açıktan açığa tehdite başladılar. Bu tehditler daha sonra anti-palmeciliğe dönüştü.

Ve 1985'in son baharında İsveç ve Türk basını, Türk ve İsveç Millî İstihbaratına dayanarak ilk bombayı patlattılar: **PKK Olof Palme'yi öldürecek!!**

Haber, İsveç'i allak-bullak etti. Haberi, İsveç'in en büyük gazetesi Expressen, sürmanşet verdi. İsveç TV'si bu iddiayı baş haber yaptı. Ama, o dönemin PKK sorumluları, bu oyunu kendi lehlerinde bir propaganda olarak değerlendirdiler. Bu çirkin haberi yalanlayacaklarına, tehditlerini daha da sıklaştırdılar.

Nazlı Ilıcak: "İsveç'te kürte okullar varmış, iyi iyii!"

Şimdi, ileride işlenecek olan Olof Palme cinayetinin PKK'ya nasıl yıkıldığını belgelemek için o dönemde yayınlanan bazı Türk gazetelerine bakalım: "Apocular, İsveç Başbakanı Palme'ye suikast düzenledi!"

Apocuların lideri A. Öcalan'a İsveç hükümetinin vize vermesi üzerine 8 örgüt militanı, Palme'yi öldürmek için teşebbüse geçti. İsveç gizli polisi teşebbüsü önceden haber aldı. Ve 8 komünist militanı saklandıkları evde suçüstü yakalandı" (Tercüman, 9.8.1985)

Gene aynı tarihli Cumhuriyet gazetesi PKK'nın İsveç aleyhine yayınladığı bir bildiriye dayanarak şunları yazıyor: "Vize isteminin reddedilmesi nedeni ile A. Öcalan'ın İsveç'e ve her şeyden önce Başbakan Olof Palme'ye karşı misilleme plan-

ları yaptığı bildirilmiştir. İsveç, PKK çevrelerinde faşizm içinde yürüyen bir ülke olarak görülme ve bu nedenle de örgütün düşmanlarından biri sayılmaktadır."

Aynı günkü Türk gazetelerinde ayrıca Avukat Hüseyin Yıldırım'ın şu tehdidi dikkatleri çekecekti: "İsveç, PKK üzerindeki 'Terörist' damgasını silmelidir. Ancak, iki ay daha sabredebiliriz. Ondan sonra İsveç'i biz, düşman sayacağız!"

O dönemin Türk basını daha dikkatli ve derinden bir incelemeye tabi tutulursa, görülecektir ki, Olof Palme cinayeti, çok daha önceleri SâPO ve MİT tarafından tezgahlanmıştı. Ne ki, çoğumuz SâPO ve MİT'in daha sonra başımıza öreceği çoraptan habersiz, veya bu tehdidi umursamaz bir tavırla hareket etmiş, bir Ortadoğulu gibi Avrupa'da yaşamışız! Atılan palavralar, kızgınlıkla söylenen gerçek dışı sözler, düşünmeden yazılan bazı satırlar kısa zamanda idam hükmünü de beraberinde getirmişti.

Nitekim, Olof Palme'nin öldürüldüğü gün, henüz İsveç'te resmi bir açıklama olmadan, Türk basını söz birliği etmişçesine "PKK Palme'yi öldürdü" diye manşet atmışlardı.

Hatırlanacağı gibi, o dönemde kendilerini PKK diye etrafa empoze eden bazı kişiler ortaliği karıştırarak Kürt düşmanlarına ummadıkları olanakları sağlamış, ellerine çok vurucu silahlar vermişlerdi. Ki, şimdi bu unsurların çoğu ortada yoktur. Çünkü, PKK daha sonra böyle tipleri 'hain', 'Ajan' ve 'Provakatör' diye ilan etmiş ve saflarından kovmuştur. Ama, tüm bunlar neye yarar ki, adamlar görevlerini fazlasıyla yerine getirdikten sonra... Oysa bizler daha o dönemde bu yaraya parmak basmış, dikkatleri bu yöne çekmek istemiştik. Çünkü, İsveç'te yıllardır bilinen bir gerçek var, o da bazı karanlık güçlerin İsveç Polis Örgütü içindeki bazı unsurlar eli ile Olof Palme'yi öldürmek istemeleri idi. Bu konu zaman zaman İsveç basınına sızmış ve büyük tartışmalara neden olmuştu. Ama, bizim Avrupa'daki Ortadoğulari politikamız bu silahı bize karşı kullanılmak üzere hem MİT'e ve hem de SâPO'ya vermişti.

Nitekim, ünlü İsveçli gazeteci Jan Guillou, Palme cinayeti ile ilgili görüşlerini 17 Aralık 1986'da Kürt Haber Ajansı'na şöyle açıklayacaktı: "Polis, cinayet suçunu bir guruba veya guruplara yükleyecekti. Akla gelen ilk isim Kürtler oluyordu. Çünkü, Kürt gurubu PKK'nın poliste oldukça yüklü bir dosyası vardı..."

Mahmut BAKSİ

★

Gelecek Bölüm: Palme Cinayeti'nde MİT ve SâPO işbirliği

★

Apocular, İsveç Başbakanı Palme'ye suikast düzenledi Sahibini ısırdı

Apocular'ın lideri Abdullah Öcalan'a İsveç hükümetinin vize vermemesi üzerine 8 örgüt (PKK) militanı Palme'yi öldürmek için teşebbüse geçti

İsveç gizli polisi teşebbüsü önceden haber aldı ve 8 komünist militanı saklandıkları evde suçüstü yakaladı

Olaya geniş yer veren İsveç'in Express gazetesi "Apocular geçen yıl da bir arkadaşlarını öldürmüşlerdi. Foyaları meydana çıktı ve örgütü Ruslar'ın desteklediği anlaşıldı" diye yazdı

Öcalan'ın devrim nikâhli eşi, Türkiye'den kaçan kanunsuzlara geniş himaye sağlayan İsveç'te yaşıyor

HABERİ 10. SAYFADA

İsveç gizli polisi teşebbüsü önceden haber aldı ve Palme suikastten kurtuldu

Abdullah Öcalan vize alamayınca 8 militanını Palme'nin üzerine saldı.

9 Ağustos 1985 tarihli Tercüman'ın ana manşeti, Palme Cinayetini Kürtlerin üzerine yıkmak için gerekli malzemelerden birini daha ürettiyordu. kaynağı belli olmayan ve tüm ile gerçek dışı bir iddia: Apocular, Palme'ye suikast düzenledi! Tekzip yok!!

Dosteka Kurda wefat kir

□ Pedagoga malbatên Kurda Margareta Berge- Ekblad çû ser heqîya xwe.

Mihacir û penaberên Kurd yê ku li bajarê Uppsalayê rûdinin, navê Margareta Xanima Delal lêkiribûn. Margareta Berge-Ekblad wek pedagoga malbatên Kurd ji sala 1979 an vir de li Daîra Karubarên Civakî li bajarê Uppsalayê dest bi kar kiribû. Heta sala 1987 an ew ji derd û pirsên Kurdan re bûbû hogir. Wê dixwest: "Pirêkê di navbêna Kurdan û civaka Swêdiyan de aya bike, ku danûstandina wan bi hev re xurttir bibe"

Xwûşka Margareta kesekê dilovan bû, wê tu cûday nedixist navbêna mezin û piçûkan. Ew li ba mezinan mezin bû, li ba zarokan jî mîna zarokan bi wan re radibû rûdinişt. Di nav civata Kurdan de wê xwe yek ji wan didit û gelek rûmet li tora wan dikir. Li gel zarok û civanan dilan digirt û distrand. Bi dengê xwe yê xweş car caran jî strana *Herne Pêş* digot. Di sala 1981 an de wê ji zarokên Kurdan re ko-

mek dilan û stranê çêkiribû. Wê digot: "Bila zarokên Kurd dilan û stranên xwe fêr bin, bi hînbûn û fêrbûna dilan û stranên xwe wê hebûna xwe ya netewî binasin."

Ew bû, li havîngehan bi tevi malbatên Kurd xwarinên Kurdî çêdikir.

Margareta Kurdnasek bû. Wê civata me, doza gelê me û bindestiya welatê me gelek baş dizanibû. Di civînan de wê bi hemû baweriya xwe doza miletê Kurd diparast.

Margareta bi xwe jî binemalekî xanedan, xwedî tore û orf hatibû. Wê digot: "Dema mirov çand, tore û dîroka miletên din nas dike, hebûna xwe jî çêtir nas dike." Bi danûstandina xwe li gel miletên din, wê civata xwe jî çêtir nas kiribû.

Ev nêzî du sal bû, ku Margareta li hember nexweşiya kanserê liberxwe dida. Wê tu carî hevîya xwe ji jiyane nebirî. Lê çî mixabin nexweşiyê zora wê bir, di 27 ê Çiriyê de wê xatir ji jiyane xwast û serê xwe danî.

Şoreş Zîrek

Di pêşxistinê Kurdi de Margareta, ligel Şoreş Zîrek û kak Fadil. 04.03.1984

Foto: ANK arşiv

Yalçın KÜÇÜK

"Kürtlerin tarihini yazacağım!"

□ "Evimde Kürt tarihi ile ilgili kaynakları gören ve beni DAL'da sorgulayan polis ekibine de söyledim; yazı programım içinde Kürtlerin tarihini yazmak da var!"

"Komünizm ve bölücülük" propagandası yaptıkları gerekçesiyle Haziran ayında gözaltına alınıp, tutuklanan ve birkaç ay sonra serbest bırakılan Toplumsal Kurtuluş dergisi yazarlarından bilimadamı Yalçın Küçük mahkemede "Sorgu"unda Kürtlerin tarihini de yazacağını belirtti.

Toplumsal Kurtuluş Dergisi davasında yargılanan Yalçın Küçük, Erhan Gökdemir, Bilgesu Erenus, Felemez Ak, Hüsnü Öndül ve İlhan Akalın'a yönelik savcılık iddianamesi ve bilirkişi raporu ile Emniyet 1. Şube inceleme kurulu'nun raporuna göre: "Ülkemizde san-ki büyük bir Kürt toplumu varmışcasına Kürtlerin ve Kürt Halk hareketlerinin bir tarih olarak yazılmasını, yayınlanmasını desteklemekle sanıklar büyük cürümler" işlemler.

Mahkeme sorgusunda bu konuya değinen Yalçın Küçük şöyle dedi: "Ben, evimde Kürt tarihi ile ilgili kaynakları gören ve beni Dal'da sorgulayan polis ekibine de söyledim; yazı programım içinde Kürtlerin tarihini de yazmak var."

Yine Toplumsal Kurtuluş dergisinde Kürt halkının değerli dostu bilim adamı sayın İsmail Beşikçi'yle ilgili övücü yazı yayınlandığı gerekçesiyle bu dergiye karşı bir dava açıldı. Bununla ilgili olarak Yalçın Küçük "Sorgu"lamasında şöyle diyor: "Savcılığın kendi düşüncesiyle değil, illegal bir örgütün Ankara şubesi olarak hareket eden polis şeflerinin uyarması üzerine, sekizinci sayıya İsmail Beşikçi'yi konu alan iki yazı için dava açtığı kesinlikle ortaya çıkıyor.

İkinci nokta ise şudur: Durum şaşırtıcıdır. Benim üniversiteden arkadaşım İsmail Beşikçi için övücü sözlerden dolayı dava açmak yerine neden Beşikçi

türünün bu topraklarda bu kadar az yetiştiğine üzülmek gerekir... İsmail bir deriştir. İsmail Türktür ve Kürtler üzerine araştırmalar yapıyor. Bunun için yıllarca hapis yatıyor. Hep güler yüzlü kalıyor. Ben İsmail'in yaptıklarını doğru buluyorum. Ancak bir kesiminin İsmail Beşikçi'ye saygı ve hayranlık duyması için İsmail'in yaptıklarını doğru bulması bile gerekli olmuyor. Araştırmaları için, inançları için, güler yüzle onyıldan uzun hapis yatmak, her zaman onur vericidir" dedi.

Bu davada yargılanların bütün sorguları Toplumsal Kurtuluş'un "Kürt Davası" adıyla kitap halinde basılıp yayınlanacaktır.

Toplumsal Kurtuluş dergisinin ağırlıklı olarak Kürt ulusal sorunuyla ilgili yazıların yer aydın 5. 8. 11. 12. ve 13. sayıları da toplandı ve derginin yazarları ve yazı işleri müdürü hakkında çeşitli davalar açıldı. Derginin sorumlu Müdürü Felemez Ak polisler tarafından gerekçe gösterilmeksizin göz altına alındı. Ayrıca referandum üzerine düzenlenen bir toplantıya (Geceye) katılmak için Gaziantep'e giden Yalçın Küçük, Bilgesu Erenus, M.E min Sert ve Sait Önen orada gözaltına alındılar. Daha sonra yapılan iki günlük sorgulamalardan sonra M. Emin Sert tutuklandı, diğerleri serbest bırakıldı.

Lokman Polat

Kurdistan Press'e
Haber ilet
fotoğraf gönder
Yazı yaz

"Parti birliğimizi sağladık"

KUK ve TKDP'nin yeniden birleşmesi üzerine KUK genel sekreteri N. Dara Fırat'la görüştük.

□ Sayın Dara Fırat, KDP-Ulusal örgüt KDP'nin geçmişteki varlığını devam ettiren gurup, Avrupa'da faaliyet gösteren Kürdistan Demokratlar Birliği ve yine Avrupa'da bulunan KAK isimli bu üç gurubun birleşmesi sonucu TKDP-UO adını aldı. Ve Haziran 88'de oluşturulan TEVGER'e üye oldu. KUK ve KDP'nin birleşmesinden sonra KDP-UO'nun TEVGER içindeki yeri nasıl olacak? İlişkileri nasıl devam edecek?

□ Bizim oluşturduğumuz birlik, iki ayrı örgütün birliği değil. Bizim birliğimiz KDP'nin içinde 1977 yılında meydana gelen ayrılıktan sonra tekrar parti birliğini yaratmaktır. Yani bu durum parti içi bir sorun olarak görülüp, o noktadan hareket edildi. Ve parti içi bir sorun haline geldi. Tabi doğal olarak gerek Partin'in kendi başına olsun, gerekse bizim KUK olarak bazı siyasi birlik girişimlerimiz oldu. Bu arkadaşların TEVGER içinde yer almaları KDP-UO adına idi. Biz ise bildiğimiz gibi KUK olarak TEVGER'in cephe anlayışını, TEVGER'in oluşum biçimini, bulunduğu alanı göz önüne aldıktan sonra, öze ilişkin düşüncelerimizden dolayı da böyle bir yapılanma içinde yer almayıcağımız açıktı. Siyasi düşüncelerimize ters düşüyordu.

Bizim KUK olarak RIZGARİ ve KAWA ile birlikte yürüttüğümüz bir çalışma oldu. Bu çalışmalarımız belli bir düzeye geldi. Fakat doğal olarak şunu görmek lazım; Parti içi birliği yeniden yaratırken, mevcut diğer bazı birliklerden, ilişkilerden kendi örgütümüzü nötralize etmek zorundayız. Bir anlamda bizim için şu anda en önemli birlik, yani en güncel olan birlik; parti birliğidir. Biz bu parti birliğini sağladıktan sonra, yeni oluşan parti yönetimi bu konuları değerlendirip, nerede ve nasıl yer alacağını karar altına alacaktır.

□ Şu anda TKDP- Ulusal Örgüt TEVGER'deki üyeliğini dondurmuş durumda mıdır?

□ Eğer üyeliklerini dondurmamışlarsa bile, dondurulacaktır. Çünkü, bizim Ulusal Örgüt diye bir sorunumuz artık yok, Kürdistan Demokrat Partisi olgusu var.

□ Demin belirteğimize göre, KUK'un RIZGARİ ve KAWA ile sürdürdüğü bazı birlik ve cephe faaliyetlerinin olduğu biliniyor. KDP'nin yeniden oluşturulması aşamasından sonra, bu faaliyetler nasıl sürecek? İlişkiler devam edecek mi? Bu örgütlerle varolan ilişkiler nasıl bir biçim alabilir?

□ Doğal olarak bu iki örgütte olan ilişkilerimizden dolayı çok samimi bir şekilde bu birliğimizden, birliğimizi kamuoyuna açıklamadan önce her iki örgüte de bilgi verdik. KUK yönetimi olarak, parti birliğimizi sağlamak için bu iki örgüt

süren ilişkilerimizi dondurduk. İlişkide olduğumuz her iki örgüt de bu tavrımızı çok olumlu karşıladılar.

Ancak partinin yeni yönetimi bu konuyu değerlendirip, daha sonra ilişkilerin devam edip, etmeyeceğine dair bir karar alacaktır.

□ Bu durumda, KUK ve KDP'nin geçmişte mevcut olan ilişkileri bundan sonra oluşacak KDP'nin yeni yönetimi tarafından mı karar altına alınacaktır? Bu her ilişkide geçerli bir prensip midir?

□ Evet, yeni yönetim tarafından karar altına alınacaktır. Bu genelde geçerli bir prensiptir.

□ Bu birliğin oluşması halinde KUK'u feshetmeyi düşünüyor musunuz?

□ Şu anda öyle bir durum yok. Biz parti birliğini, bildirimizde de belirttiğimiz gibi tam anlamıyla sağlamış saymıyoruz. Bize göre daha da katılması gereken güçler ve yurtsever insanlar söz konusudur. Zaten biz bu birliği sağlarken, Kürdistan'ın bu günkü somut durumundan hareket ettik. Özellikle bunu dikkate aldık. Önümüzdeki süreçte bir parti kongresi toplanacağına, KUK olayının devam edip etmemesi ve doğal olarak daha değişik konularla ilgili karar verecektir.

Şu anda KUK vardır. Ve parti politikası düzeyinde hareket etmek zorundadır. Bu durum kongreye kadar devam edecektir. Ancak yeni bir kongreden sonra bu durum daha değişik bir formüle mi sürdürülür, veya fesh mi edilir. Artık bu konuda kongrenin vereceği karar geçerli olacaktır.

□ Bilindiği kadarıyla 1979-80 yıllarında KDP'yi sürdürmek isteyenler, KUK tarafından yayın organlarında burjuva milliyetçisi olarak değerlendirilmişlerdi. 1981 yılındaki KUK'un topladığı konferansta ise, KDP ismi kaldırılıp "Kürdistan'da devrimci bir öncü örgüt" yaratılması kararına varılmıştı. En son 1988 yılında yayınlanan bildiriye ise bu birliğin "Kürdistan'da ulusal demokratik bir öncü" yaratma amacı taşıdığı yazılıyor. Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu durum KUK tabanına ve kamuoyuna nasıl izah edilecek?

□ Bizim bu birliğimizi 1977'den bu yana ele alırsak, o günden bugüne kadar çok değişik aşamalar geçirdi. Ancak şunu söyleyebilirim; 1981'e kadar KDP olarak hareket ettik. 81'deki konferansımızda parti adını kaldırdık ve önümüze Kürdistan'da proletarya partisi inşasını hedef olarak koyduk.

Bu 86'ya kadar böyle devam etti. Ancak 86'dan sonra değişik bir gerçeğe vardık. Bunu Xebat'ta "partileşme" makedemizde dile getirdik. Artık Kürdistan'da devrimci-demokrat ve radikal bir partinin gerektiği düşüncesine vardık. Yani, Kürdistan'da proletarya da dahil olmak üzere, ulusal kurtuluşun yanı sıra, Kürdistan'ın bağımsızlığından yana olan tüm sınıf ve katmanları içeren; devrimci-

demokrat radikal bir partiyi hedefledik. 86'daki konferansımızdan sonra tekrar KDP adıyla hareket eden arkadaşlarla görüşüp, böyle bir birliği hayata geçirme kararı aldık. Ve bu arkadaşlarla ilişkilerimiz o tarihte yeniden başladı. Sonra öğrendik ki arkadaşlar da tekrar bizimle bir parti birliği yaratmak için karara varmışlar.

Şunu takdir edersiniz ki, Kürdistan'daki her türlü ayrılığa, öyle olmasa bile, ayrılıkların bir çok sebebinin ortaya koymak gerekiyor. Bu günümüzde de halen devam ediyor. Bir ayrılığın objektif şartlarını ortaya koymak değil de, mutlaka ayrılığı bazı gerekçeler bulmak sözkonusudur.

Biz ise sürekli olarak Parti mirasına sahip çıktık. Eğer yakın dönemdeki Xebat dergileri incelenecek olursa, örneğin bir Faik Bucak'ın ölüm yıldönümünü anarken, yine Parti Genel Sekretermiz diye belirleme olmuş. Yani biz parti mirasına sürekli sahip çıktık.

Bir de şunu çok açık ifade edeyim. Bu karar özellikle KUK'un Kürdistan'daki tabanının istekleri doğrultusunda alınmış bir karardır. Sadece MK'nın aldığı bir karar değildir.

Parti için de ayın şeyler geçerlidir. □ 1981 Konferansı'ndan sonra "sosyalistlerin siyasal birliği" faaliyetine katılmıştuz. Sosyalistlerin siyasal birliği bütün sosyalist güçleri içine alan geniş tabanlı bir parti faaliyeti idi. Şimdi bu dönemi nasıl değerlendiriyorsunuz?

□ Biz o olayı bir anlamda tekzip ediyoruz. Şu açıdan tekzip ediyoruz. Biz Kürdistan'da gerçekten parti anlayışı olarak bize göre dıştan dayatma ve bir istem olarak bizim de o dönemde kabul ettiğimiz saf bir proletarya partisinin yokluğu ve bunun yaratılması idi. Ancak parti anlayışımızda bazı değişimler oldu. Biz kendi ülkemizin somut koşullarının dayatması ile bu görüşe vardık. Sosyalistlerin, yurtseverlerin, milliyetçilerin de; her kesimin için de yer alabileceği ulusal nitelikli bir parti, ulusal demokratik bir parti olarak kendimizi değerlendirdik.

Dikkat edilirse biz proletarya partisinden bahsediyorduk, fakat bizim bahsettiğimiz parti proletarya partisi değil. Hatta şunu söylüyoruz, biz onun dışında da bir olay değiliz. Yani proletarya da dahil olmak üzere biz Kürdistan'da bağımsızlıktan yana olan bütün sınıf ve katmanların ulusal kurtuluşu gerçekleştireceğini inanıyoruz. Bir parti ya burjuva partisidir ya da marksist-leninisttir noktasından hareket etmiyoruz. Ülkemizin somut şartlarından hareketle, içinde tüm sınıf ve katmanları barındıran, Bağımsız Demokratik Kürdistanı hedefleyen bir parti olarak görüyoruz.

□ Teşekkürler sayın N. Dara Stockholm ● 1 Kasım 1988

İbrahim AHMED:

“Direnmekten başka yol yok!”

□ “Başta bu anlaşmanın barış olmadığını, uzlaşma olmadığını ateş-kes olduğunu belirteyim. İran ve Irak arasındaki düşmanlık oldukça eskidir.”

□ “Bu günkü koşullar ile 1975’teki koşullar arasında önemli farklar vardır. Bugün Kürtler teslimiyeti kabul edecek durumda değiller. Bir parti teslimiyeti seçecek olursa, sadece zarar görmekle kalmaz yok olur gider.”

● *İran-İrak savaşında sağlanan ateş-kes, Irak’ın Kürdistan’a yönelik saldırıları, Irak Kürt hareketinin sorunları, geleceği ve I-KDP tarihi üzerine eski Parti Genel Sekreteri yazar ve edebiyatçı İbrahim Ahmed’le Londra’daki evinde görüştük.*

Birinci bölümünde İbrahim Ahmed’in Irak Kürt hareketinin bugünkü durumu üzerine görüşlerinin yer aldığı röportajın gelecek bölümünde ise I-KDP’nin tarihi üzerine düşünceleri yer alacak.

□ Sayın İbrahim Ahmed, sizinle görüşmeye gelirken arkadaşla aramızda konuştuk. Şimdiye kadar yaptığımız röportajlar politika, edebiyat, sanat, müzik vb. konular üzerine sınırları belli röportajlardı. Sizinle görüşmeye gelirken görüşeceğimiz konuların tespitinde zorlandığımızı belirteyim. Çünkü sizinle yakın tarih, günümüz siyaseti ve Kürt edebiyatı konularında görüşmek düşüncesindeyiz. Bundan dolayı konumuzu sınırlamamanın daha doğru olacağını düşündük.

□□ Elbette.. Zaten sınırların elinden iniyoruz. Bir de bu görüşmeye sınır koymayalım.

□ Sayın İbrahim Ahmed, ateş-kes sağlanmasından sonra dünya basını Kürtlerin bugünkü durumunu 1975’e benzetiyor. 75 yenilgisine benzer bir yenilginin Kürtleri beklediği doğrultusunda yorumlar yapıyor. Okurlarımız için Kürt hareketinin ve bölgedeki koşulların 75’deki durumu bu günkü durumu karşılaştırabilir misiniz?

□□ Bence, bu günkü ateş-kes’in yaratacağı sonuçlar Kürtler açısından Cezayir Anlaşması’nın sonuçlarından uzak bir niteliktedir. Bir kez bunun anlaşma değil, ateş-kes olduğunu belirteyim. İran ve Irak’ın düşmanlığı bu savaştan öncede vardı.

Osmanlı-Safevi İmparatorlukları döneminde de düşmanlık vardı. İran ve Irak’ı yıkıma götüren bu 8 yıllık savaşta 1 milyona yakın insan öldü. Bundan dolayı ben, bu ateş-kes’i barış anlaşması olarak görmüyorum.

Cezayir Anlaşması farklı bir anlaşmaydı. Hem İran Şah’ı, hem Baas rejimi Cezayir Anlaşması’ndan memnundular. Kürt sorunu üzerine de anlaşmışlardı. Bundan dolayı bugün İran ile Irak arasında sağlanan ateş-kes’i Cezayir Anlaşması’na benzetmek mümkün değildir.

1975 Kürtler için büyük bir dersti. 75’te Kürt hareketinin kaderini belirleyen insanlar da yaptıklarından pişmandırlar. O dönem tek bir önderlik vardı. Ve o önderlik savaşı durdurma kararı aldı. Şimdi burada 75 yenilgisi ve sonuçları üzerinde durmak gerekmiyor. Ancak savaşı durduran önderlikle tarihi bağları olan Kürt güçleri de 75’te mücadeleyi, savaşı durdurma kararından ders almış durumdadır. Ha-

len Kürdistan’ın kurtuluşu için mücadele içinde olan ve binlerce kurban veren partilerin ve mücadeleciler her Kürdün görevi; 75’te yaşadığımız yenilginin, bugün tekrarlanmaması için tavır almak ve mücadele etmektir. Ayrıca, bugün Kürt hareketinin önündeki tehlikeler 75’te olduğundan daha fazladır. Bugün Irak Kürdistanı’nda Kürtlerin imhası gündemdedir. Bazılarına göre, Irak’ın sürdürdüğü bu yok etme savaşının, Kürtleri teslim olmaya zorlayacağıdır. Fakat ben bu görüşte değilim. Ben, daha çok İranlı şairin dediği gibi;

“Wextê zerûret çû nemanê girî dest bi bigire serê şîmşîrî”

Yani, zorda ve çaresiz bir durumda kaldığında elini keskin şimşire at, deniliyor. Belki keskin şimşir eli de kesebilir! Bugün Kürtler teslimiyeti kabul edecek durumda değiller. Eğer bugün bir parti teslimiyeti seçecek olsa -ki ben böyle bir şey olacağına inanmıyorum- yok olur. Peşmerge güçleri bugün basit silahlarla, ağır silahlara karşı koyup, savaşabilmektedir. Hatta İran ordusundan daha fazla dayanabilmesi de, çok önemli bir husustur.

Diğer bir nokta ise, İran Kürtlerinin durumudur. İran Kürtleri bugüne dek, Irak’la bereber görünüyorlar. Bu savaşın durdurulup İran ve Irak Kürtlerinin sorunlarına bir çözüm getirmeden, bir anlaşmanın, barışın sağlanmasının mümkün olmadığı kanaatindeyim. Irak ve İran arasında barışın sağlanabilmesi için, her iki tarafın da Kürt sorunu üzerine anlaşmaları gerekir. Yani Irak, İran’dan Kürtlere verdiği desteği çekmesini isteyecek, İran’da aynı şeyi Irak’tan isteyecektir. Bu da, Kürtlerin durumunun gündeme gelmesi demektir.

Ancak, ben İran ve Irak’ın anlaşabileceklerine inanmıyorum. Diyelim ki anlaştılar, o zaman İran ve Irak Kürtlerinin mücadeleye devam etmekten başka alternatifleri yoktur.

□ Bugün İran - Irak savaşının durdurulması için bütün dünya baskı yapıyor. Savaşın durdurulması isteniyor. Savaş süresince özellikle son yıllarda Amerika’nın Irak’ı destekleyen tavrı oldukça açıktı. Amerika’nın bu tavrı Irak’ın savaşta başarı kazanmasının başlıca nedenlerinden biriydi. Bu ateş-kes anlaşması çerçevesinde BM’de Kürt sorunu ele alınmazsa; büyük devletlerin Kürt sorununun çözümünde İran ve Irak’a bir önerileri olmazsa; yine 75’te olduğu gibi Kürtlere karşı bir anlaşma ve saldırının olma ihtimali yok mudur? Dünya bu savaşı durdurmak istiyor, Kürtler ise kendi hakları için mücadeleye devam ediyorlar. Kürtlerin sürdürdükleri bu mücadele, sağlanmak istenen ateş-kes’e ters düşmüş oluyor. Bundan dolayı dünya da sağlanacak ateş-kes’in başarılı

Halen Londra’da yaşayan İbrahim Ahmed: “Siyaset, özellikle Ortadoğu’da olup biten şeyler, kimsenin hayaline sığmaz. Kim Homeyni’nin Irak ile anlaşacağını umardı! Fakat Kürtlerin uzlaşacaklarına inanmıyorum! Ancak, so-mut haklar üzerinde anlaşılırsa uzlaşma olabilir.” diyor. Foto: ANK

"Birleşik Kürdistan bir adımda kurulamaz. Yüz adımda da kurulamaz. Birleşik Kürdistan'ın bir temeli olması gerekir."

Foto; ANK

olması için, Kürtlere silahlarını bırakmaları doğrultusunda baskılar olursa, Kürtler ne yapabilirler?

□□ Bana göre, İran ve Irak arasında ilişkiler bu düzeye gelmez. Çünkü, Kürt sorunu bunların elindeki son karttır. İlk kart olsaydı durum daha değişik olabilirdi. Öyle bir durumda Irak ve İran Kürtleri, Irak ve İran'dan kuşulanmaya başlarlar ve onlara olan inançlarını yitirirler. İran ve Irak'ın aralarındaki mevcut bütün sorunları aşip Kürt sorununa gelebilmeleri oldukça güçtür.

Bunun dışında başka bir nokta daha var ki mutlaka hesaba katmamız gerekiyor. O da çok büyük bir tehlike olan zehirli gazlar ve kimyasal silahlar sorunudur. Dünya rasyonel bir yöntemle ve ağırlığını koyarak zehirli gazların kullanımına karşı çıkıyor. Özellikle son yıllarda yayınlanan BM raporunda, Irak zehirli gazlar kullandığı için, daha önceki raporlara göre çok daha açık bir biçimde suçlanıyor. Bu durumda, yasaklanmış gazların kullanımına karşı yeni anlaşmaları gündemleştiriyor.

Irak, bugün içinde bulunduğu koşullardan dolayı daha önce yaptığı gibi Kürtlere karşı geniş bir biçimde zehirli gazlar kullanabilecek durumda değildir. Kimyasal gazlar kullanılmazsa, Kürtler mücadelesini sürdürebilirler. Çünkü, İran ve Irak savaşından önce de Kürtlerin mücadelesi vardı. Üstelik bugün Kürt hareketi o döneme göre daha da iyi silahlanmış durumdadır.

Öte yandan, bütün dünya devletlerinin anlaşabilmeleri mümkün değildir. Ki bize yardım edecek bir güç kalmaması ve bizi heba katmaması.

Devletlerarası siyasetin temeli al-ver üzerine kurulmuştur. Devletlerarası ilişkilerde ne yazık ki, insan hakları, prensipler, düşünceler hesaba katılmıyor. Bazen bildiriler çıkarılıp, bazı devletler suçlanabiliyor ama, pratikte bunun hiç bir önemi yoktur. Örneğin bugüne kadar BM'den İsrail'e karşı yüzlerce karar çıkmıştır. Ancak, bu kararların hiç bir etkisi olmamıştır. İsteyen devletler yine İsrail'e yardım etmişlerdir.

Dünyanın gözü önünde cereyan

eden çok ilginç bir olay var. Bağdat'ta yapılan BAAS Partisi'nin bir toplantısında Saddam, Partiden atılanlara: "Siz Parti'den atılanlar, dışarıda ağzınızdan bir kelime çıktığını duyarsam, kendi ellerimle sizleri dörde ayırım" dedi. Bu bir Cumhurbaşkanı'dır. Irak Elçiliği bu toplantının video kasetini bütün dünyaya dağıttı. Saddam'ın bu konuşması bütün devletlerin eline ulaştı. Ama, hiç bir devlet çıkıp bu olay karşısında "Şu Irak bir devlet midir?" demedi. Pol Pot dahi kendi elimle insanları öldüreceğim dememiştir. Ancak benim kanunların vardır, yapılan şey suç olursa kanunlarımın göre cezalandırılır. Benim kanunlarım sizinkilerden farklıdır diyebilir. Dünyada hiç bir cumhurbaşkanı'nın "Ağzınızdan bir kelime çıkarsa sizi kendi ellerimle dörde bölerim" dediği duyulmamıştır. Dünyada idam cezasının insanları dörde bölerek infaz edildiği görülmemiştir. Ayrıca, bir idam cezasının cumhurbaşkanı tarafından infaz edildiği de olmamıştır. Böylesi bir olay karşısında dahi hiç bir devlet Irakla olan ilişkilerini kesmediği gibi, aksine geliştirmiştir. Bu ve buna benzer binlerce olay gösteriyor ki, dünyada çıkar her şeyin üstündedir.

Farsların dediği gibi; "Siyaset peder, meder nedare" yani, siyaset ana-baba tanımaz.

Yine de bizim umutsuzluğa düşmememiz gerekiyor. Akıllı ve uzak görüşlü olmalıyız. Mücadelemiz sadece silahla başarıya ulaşamaz.

Düşmanlarımız güçlüdür. Dostları ve imkanları fazladır. Savaşacak güçleri vardır. Biz Irak'a karşı mücadelede, sadece silahla başarı sağlayamayız. Aynı durum, İran'a, Türkiye'ye karşı mücadele için de geçerlidir.

Kürt güçlerinin bu devletlerden herhangi biri ile ilişkileri ne kadar sıcak olursa olsun; Kürdistan meselesi gündemleştirdiği anda, bu devletler bütün çelişkilerini bir yana koyup, Kürtlere karşı birleşirler. Bu devletlerin bütün diğer sorunlar üzerine çelişkileri olsa da Kürtlerin yok edilmesi konusunda her zaman anlaşmaları mümkündür. Biz akıllımızı ve silahımızı kullanmalıyız. Silahımızı kullanmamız halkımızın mücadele ve direniş morali

yükseltmek için gereklidir.

Bunların dışında düşmana karşı mücadelede bazı farklı alternatifler de olabilir. Bazı alternatifler önümüze çıktığında o kapıları açmaktan çekinmemeliyiz.

Ben rahmetli Dr. Kamuran Bedirhan'ı eleştiren bir yazı yazmıştım. Dr. Kamuran, Londra'ya gelip İngilizlerle görüşmeler yapmış, Kürt sorunundan bahsedip, onlardan yardım istemişti. Ben de o dönemler I-KDP Sekreteriydim. Marksist bir sofu idim. Tam bir sofu idim. Dr. Kamuran üzerine yazdığım makalenin başlığı "Şehzadenin hayali" idi. Uzun bir yazıydı. Şimdi o yazıdan aklımda kalan şu: Şehzade, İngilizlerin Kürtler için bir Ürdün yaratmasını istiyor. Bu olay 1950'li yılların başında olmuştu. O dönem Kürtler için Ürdün'e benzer bir devletin yaratılmasının bize ne getirip ne götürceğini, bunun sömürge bir devlet olacağını vb. yazmıştım. Ancak bu yazdıklarımın yanlış düşünceler olduğunu anlamam için oldukça uzun bir zaman geçmesi gerekiyordu. Düşüncelerim çok yanlıştı. Elbette ben, İngilizler bize bir Ürdün yaratmasını demiyordum. Benim inançlarım vardır. Ben farklı bir Kürdistan hayal edebilirim... Fakat Ürdün'e benzer bir Kürdistan kurulduğunda da buna karşı çıkmaz. Birleşik Kürdistan bir adımda kurulamaz. Yüz adımda da kurulamaz. Birleşik Kürdistan'ın bir temeli olması gerekir. Ancak demin verdiğim örneğin Kürdistan'ı satmak anlamına gelmediğinden emin olmak gerekir. O insan öyle düşünüyor. Öyle düşündüğü için onu Türk, Arap, Fars uşağı olarak görmek yanlışdır.

Belki ben bağımsız, birleşik, komünist bir Kürdistan kurulmasını istiyorum. Başka birisi de otonom Kürdistan isteyebilir, onun için mücadele edebilir. Ben ona düşmanlık yapmamalıyım. Onun kazanacağı her mevzi, benim için de bir başarıdır. Çünkü Ben de amacıma bir adım yaklaşmış oluyorum.

Örneğin biz, Türkleri de bize bazı haklar vermelerine razı etmeliyiz. Bir otonomi verilmezse, bugün olduğu gibi "Ben Kürdüm" bile diyemeyiz. Böyle bir talebi olanlar uşak oldukları için değil, inançlarından dolayı

bunu istediklerini görmemiz lazımdır. Bugün gördüğümüz bir çok devletin temelleri öyle atılmıştır. Bazıları ise, devrim sonucu oluşmuş devletlerdir. Ancak bu uzun süreler almıştır.

Dünya bizim sömürge bir ülke olduğumuzu dahi kabul etmiyor. Bundan dolayı, BM ve benzeri kuruluşlara başvurduğumuzda; "Bu bir iç sorundur" diyorlar. Bu Türkiye, İran ve Irak için geçerlidir. Ama hiç bir sömürgeci devlet Kürdistan'ı bölüşen bu devletlerden daha kötü olamazdır. Sömürgecilik hiç olmazsa kendi çıkarı için bazı yollar da bırakmıştır. Ama bu devletler bizim varlığımıza karşıdır. Bizi yok ediyorlar, ülkemizi yakıyorlar, varlığımızı dile getirmemizi, dilimizi kullanmamızı engelliyorlar. Biz, başka sömürgeci güçlerin egemenliği altında olsaydık böyle olmayabilirdi.

"Kürt sorunu kompleks bir sorundur" demişti bana Azerbaycanlı bir dostum. Ayrıca bu dostum, "Sovyetler Birliği bile bu konuyu çözümlenememiş değil" demişti.

Biz Kürt sorununa tek bir yöntemle yaklaşamayız. Fakat bütün yaklaşımlarımızın amacı, Kürdistan'ı oluşturmak olmalıdır. Bu ortak amacın etrafında herkes kendi düşüncelerinde özgür olmalıdır.

Kürtlerin durumu değirmene buğday götürün köylülerin hıyayesine benziyor. İki köylü değirmene buğday götürüyor. Birisi değirmene erken yetişebilmek için çok acele ediyor. Diğeri neden acele ettiğini soruyor. Acele eden köylü, buğdayını öğütüp erken dönmek için acele ediyorum diyor. Diğer köylü, sen beni öldürmeden benden önce gidemezsin diyor. Ve erkeksen dene deyip meydan okuyor. Diğer köylü de ısrar edince, engellemek isteyen köylü; diyelim ki önümüzde görülen çayırılık değirmendir. Hadi erkeksen benden önce oraya git bakayım diyor. Bunun üzerine iki köylü hançerlerini çekerek daha değirmene varmadan, değirmene varmak üzerine kavgaya tutuşuyorlar. İşte biz Kürtlerin durumu da biraz onlara benziyor. Bugün elimizde hiç bir şey yokken kalkıp ilerde oluşacak olan Kürdistan'ın yapısı, niteliği üzerine kavgaya etmek bence anlamsız bir tu-

tumdur.

Kurulacak Kürdistan üzerine tartışma olabilir. Ve olmalıdır da. Ancak biribirimizi öldürmek bence değirmen meselesindeki köylülere benzemektir. Bugün herkes demokratik bir ortamda mücadelesini vermelidir. Ne zaman ki Kürdistan'a kavuşulur, o zaman kim halkı ikna edip yanına çekebilirse o başarılı olur.

Bu açıdan soruna yaklaşırsa bazıları Kürtleri satıyor diye karalamak, suçlamak tavrından da uzaklaşmış olur.

□□ Sayın İbrahim Ahmed, Irak Kürdistanı'nda geçmişte cephe pratiği yoktu. İlk defa ciddi bir cephe kuruldu. Kurulan Kürdistan Cephe, sizce uzun ömürlü olabilir mi? Bu cephede yer alan siyasi güçler İran-İrak arasında ateş-kes sağlanması üzerine mücadelenin geleceği ile ilgili değişik tavırlar koyabilirler mi?

□□ Bence bu cephe devam edecektir. Bu cephede yer alan hiç bir güç, bugüne kadar ikircikli olduğunu gösterir bir tavır sergilemedi. Cephe içinde yer alan siyasi güçler İnançlı ve yürekten bir yaklaşımla mücadeleye devam edeceklerdir. Eğer cepheden ayrılan olursa, sadece zarar görmekle kalmaz yok olur gider.

Örneğin yarın İran ve Irak halkı hükümetlerinden bu savaşı durduracaktıysanız neden başlattınız diye sorar. Kürt halkı da kendi siyasal güçlerine aynı soruyu sorabilir. Evi barkı yıkılmış, ülkesi boşaltılmış Kürdistanlı insanlar bu güçlere sorarlar...

Bugün Irak Kürdistanı'nda yaşayan halkın durumu ölümden beterdir. Büyük baskılar altında yaşıyorlar. Halk bu durumu kabul etmektense savaşarak ölmeyi seçebilir.

Arapların da dediği gibi, ölümden başka çare kalmadığında, korkakça ölmek alçakça bir ölümdür. Kürtlerin ölümden korkmadıkları hususu herkesçe biliniyor. Düşman da, yabancılar da, bu konuda katiiyen kuşkuya düşmezler. Kürtler için ölüm önemli bir şey değildir...

Tekrar başa dönecek olursak; bugünkü yeni koşullarda halkımızın fedakarlıklarına rağmen başka bir yolun seçilmesi şansı kalmamıştır. Direnişten başka yol kalmamıştır. Başka alternatifler olsaydı iyi olurdu. Örneğin 10-15 yıl önceki durumu sağlayabilecek bir yol da olsaydı olumlu olurdu. Ancak bugün öyle bir yol bile yok. Düşman da eski düşman değil.

1975'te Kürtler teslim oldu. Mücadele durduruldu. Halk hükümetin yanına döndü. Hükümet yenilgenin sonra zoraki göç ve Kürdistan'ı Araplaştırma siyasetini uygulamaya koydu. Bu önemli bir tercihtir. Ancak yeniden anlaşma, uzlaşma koşulları varsa, olumlu bir alternatiftir. İran Kürtleri de, İranla anlaşabilirler. Kürtler savaşmaya o kadar hevesli değiller. Belki düşmanlarımız bizi öyle gösteriyor. Oysa Kürtler öyle değil. Düşman savaşa heveslidir. Ve her biri, Kürtlerin on katı savaşmaya heveslidir.

Bugün biz otonomi uğruna mücadele ettiğimiz için öldürülürsek, katledilsek çaresiz kalıp, bu kez bağımsızlık için mücadeleyi başlatırız. Madem ki ölümdür o zaman bağımsızlık için ölüyoruz. Ve insanlar bütün hakları uğruna savaşlarından dolayı ölmüş olur.

Siyaset, özellikle Orta-Doğu'da olup biten şeyler kimsenin hayaline sığmaz. Kim Humeyni'nin Irak'la anlaşacağını umardı. Fakat Kürtlerin uzlaşacaklarına inanmıyorum. Ancak, somut bir takım haklar üzerinde anlaşılrsa uzlaşma mümkün olabilir. Bu hem Kürtlerin hem de düşmanın yararına.

Elbette karşılıksız bir uzlaşma değil, benim kastettiğim.

23 - 25 Ağustos 1988

Londra

Gelecek hafta: Irak KDP'nin kuruluş yılları ve İbrahim Ahmed'in Mustafa Barzani ile olan anlaşmazlıkları.

DOZA KURDISTAN

Zinar SILOPİ

BÖLÜM • 6 •

Besinci Bölüm Sayı 46; Sayfa 8'de

Ruslar hiçbir mukavemet görmeden tekrar Erzurum önlerine kadar geldilerdi.

Milli Eğitim bakanlığı'ndan Yüksek Okul öğrencisi olduğuma dair aldığım resmi vesika ile askerlik dairesine müracaat ederek, isteğim üzerine suvari ihtiyat subayı eğitim yerine kabul edilip; dört ay askeri eğitim gördükten sonra bazı arkadaşlarla beraber Erzurum'da bulunan üçüncü orduya gönderildim. Erzurum Hafif Suvari Alayları denilen Kürt Hamidiye Alayları'na katılmak istiyordum. Karargahı, ARDI köyünde bulunan ikinci suvari fıkrası kumandanı Mürsel bey bizleri kıtalara dağıtırken, iyi bir tesadüf, beni, Hesenan ve Cibran Kürt aşiretlerinin ihtiyat tugayına (Liva) gönderdi. Liva kumandanı Amasyalı Hamdi bey emir zabiti olarak Liva karargahında beni bırakmasına sevinmiştim. Bir kıtaya verilseydim ancak mahdut kimselerle temas edebilecektim. Şimdi Liva karargahında bulunmam, bana, livada bulunan Hesenan ve Cibran Alayları zabiteleri ile livaya dahil daha bir takım Kürt subayları ile tanışmak fırsatını veriyordu. Türk subayları hissettirmeden milli mefkure etrafında bu subaylarla anlaşabilmek imkanına kavuştuğumdan çok memnun idim. Fakat ne çare ki bu aşiret subayı arkadaşlar, İslam Halifesi'ne büyük bir sadakatla bağlı olduklarından, Kürtlerin milli meselelerine ait hiç bir şey dinlemek istemiyorlardı. Bu yüzden bu husustaki çalışmam sermayeyi vermedi. Yanlış bir Kürt olduğumu ve kendilerini kardeş gibi sevdiğimi anlayabildiler okadar.

Ben Tugaya katıldıktan bir sene, belki biraz daha fazla bir zamandır savaş oluyordu. Rus Kazakları ellerindeki ikibin metre uzaklığındaki hedefe isabet ettirebilecek uzun menzilli tüfekle yanlarında asılı bulunan bir vuruşta deveyi ikiye bölen tabirine misal olacak şekilde keskin meşhur kazak palarlarına mukabil, zavallı Kürtlerin elinde en uzun menzilli bin metreyi aşmayan ve her patlayışta soba borusu gibi duman çıkaran dokuz ateşli mavzer tüfeği ile sanki tenekeden yapılmış gibi ince hafif kılıçlar vardı. Bu eşit olmayan silahlara rağmen yine her çarpışmada Kürtler, Rus Kazaklarına başarıyla karşı koymakta etmekte, bazen de geri püskürtmekte idiler. Beslenmeden yoksun, cephaneye ihtiyacı çok cimri bir biçimde tamamlanan Kürt Aşiret Alayları'nın savaşın zorluklarına nasıl dayandıklarına hala akıl erdiremiyorum. Gıda adına haftada bir Erzurumdan birkaç somun ekmek ya gelir ya da gelmezdi. Düzenli bir beslenme örgütü yoktu. Kürtlerin açık yürekli ve fedakarca savaşmalarına karşı Türk kumandanları hiç de kendilerine iyi bir gözle bakıyorlardı. Erzurum ordu karargahında bulunan arkadaşım ve aziz hemşerim ihtiyat zabiti Memduh Selim beyin bana ara sıra erzak cihetinden yardımı olmasaydı halim fena, çok fena olacaktı. Altı ay bu suretle Aşiret Alayları ihtiyat tugayında bulunduktan sonra, tugayım dağıtıldığından, beni,

□ İttihat ve Terakki hükümeti, yaptığı tehcir (zorunlu göç) kanunu ile ölümden kurtulan Kürtleri Batı Anadolu'ya nakletmek ve orada illere dağıtarak Kürdistan'ı her ne şekilde olursa olsun Kürtlerden boşaltmak ve yerlerine Türkleri getirip yerleştirmek istiyordu!"

□ Mustafa Kemal Paşa, harp esnasında Diyarbakir'de İkinci Ordu Komutanı olarak bulunduğu zaman, Kürt reisleri ile çok iyi ilişkilerde bulunarak, adeta kardeşlik derecesinde bir dostluk kurmuştu."

İttihat ve Terakki'nin bayramlık kıyafeti, Çizgi; karikatürist Cem, 1911
(Yakın tarihimiz, C.2, s.168)

Ahlat'ta bulunan Yirmiüçüncü Nizamiye Suvari Alayı'na verdiler. Kalbimde yaşattığım emel ve arzuya göre bir hizmette bulunamadığım mukadder olarak Ahlat yolunu tuttum. Yol üzeri Hınıs'tan geçerken Sipkan reisi Abdulmecid beyin yaralı olarak Hınıs'ta olduğunu söylediler. Cesaret ve civanmertliği ile nam alan bu zatı şahsen tanımayı ganimet bildim. Şehrin dışında kurulmuş bir çadırda yaralı olarak yatıyordu. Kendimi tanıttım. Niyetim yarım saatlik bir zaman ziyaretten sonra yoluma devam etmekte, fakat bu mümkün olmadı. Beni yemeğe alıkoymada ısrar etti. Ben de yemek hazırlanıncaya kadar geçecek müddet zarfında milli mesele konusu etrafında sohbet etmek fırsatını kaçırmak istemedim. Şerapnelle diz kapağından yaralı olan Abdulmecid bey, epeyce ızdırap çekmekte idi. Orada bulunduğum iki üç saat zarfında iki defa çadıra uğrayan jandarmalar, *Kaza makamı Tahir beyin emri var, buradan içerilere doğru gitemelisin. Burada kalman olmaz,* diye tebligatta buluyorlardı.

Omuzunda Miralay (Albay) apoletini taşıyan Abdulmecid beye bir jandarma neferi hakimhane bir tarzda itharda bulunuyordu.

Türkiye hükümeti, Ruslar sizi katleder bahanesi ile Rusların işgal ettikleri yerlerdeki halkın Rus gelmeden yerlerinden çıkarak tehcire (göç'e) tabi tutmakla kışın dondurucu şiddetli soğukunda bunları mahvetmek istiyordu. Nakliye araçlarından yoksun halk, Türklerin zorlamaları ile herhangi bir hazırlık yapamadan, elde bulunan çok az sayıdaki araçlarla hiç bir erzak taşımaya imkanları olmadan yola çıkıyorlardı. Ve bu yolcu kabilelerini daha ziyade perişan ve mahvetmek için

durmadan batıya doğru harekete mecbur ediyorlardı. Maksatları silah kullanmadan bu kabileleri imha etmekte. Bundan dolayı Abdulmecid beyin savaşta hizmeti, yararlılığı görülmüş; askeri Hamidiye Alayı'nda Miralay olduğuna ehemmiyet verilmeyerek bir jandarma çavuşu kendisine baskı yapabiliyordu. Ben bu durumdan çok müteessir oldum. Zemini müsait bularak Türk hükümetinin zulmünden ve milletimizi mahvetmek istediğinden bahsi açtım. Sohbetimiz esnasında Abdulmecid bey *Ahhh, dedi, allah belanı versin. Harbin başlangıcında Ruslar bana adam gönderdiler ne istersen rütbe, mal vereceğiz, bizimle ol dediler. Ben alçak, İttihat ve Terakki hükümetinin bir İslam hükümeti olduğunu düşünerek halifeye ihanet nasıl olur diyerek kendilerine red cevabı verdim. Sonradan bu alçak hükümetin hakkımızda ne hain olduğunu anladım ama, iş isten geçti.*

İttihat ve Terakki hükümeti yaptığı göç kanunu ile ölümden kurtulan Kürtleri Anadolu'ya, Batıya nakledip, orada vilayetlere dağıtarak Kürdistan'ı her ne şekilde olursa olsun Kürtlerden boşaltmak yerine Türk getirip yerleştirmek istiyordu. Ki artık bir daha Kürt davası vardır denilemez hale gelsin. İttihat Terakki hükümeti bu zalim uygulamasını acımasızca tatbik etmek istediğinden Kürtleri aç ve perişan bir halde yollarda öldürmekteydi. Bunun için de, sefil bir halde hicret ettirilen Kürtleri devamlı hareket halinde bulundurarak maksatlarını yerine getirmektedirler. Bu imha siyaseti, Ermenilere tatbik ettiği şekilde değil, tüfek kılıç kullanmadan Ruslar sizi katleder perdesi arkasına gizlenerek aç ve perişan bir halde 15-20 derece sıfırın altında bulunan bir hava soğukluğu içinde kendilerini hicrete tabi tutmakla yapıyordu. Bu halin dorudan doğruya öldürmekten daha ziyade ızdıraplı ve azaplı olduğu şüphesiz değil midir?

Erzurum cephesi bozgunundan sonra alayımız Karadeniz havalisinde faaliyetine bulunan Pontus çetelerinin takibine gönderildi. Bir müdet bu çetelerle uğraştık. Rusların Çar hükümetinden kuvvet alan çeteler, Karadeniz sahilinde ki eski Pontus hükümetini yeniden kurmak istiyorlardı. Bu esnada Türk zabitelerinin vahşetini gösteren bir vakayı okuyucularıma anlatmak isterim.

Suvari bölüğümüz çetelerin takibine memur hareket kumandanı Çarşamba Ahzi Asker Şube Reisi Şükrü beyin emrine verilmişti. Bir müddet Çarşamba ve Samsun tarflarında dolaştıktan sonra Ayı tepesi namıyla tanınan sarp bir mahalde yerleşmiş Pontus çetelerini, başka kuvvetlerin katılmasıyla, kuşatmaya gidiyorduk. Harekat kumandanı Şükrü bey yolumuzda bulunan Rum köylerinde arama yaptırıyor 15-16 yaşlarında ve daha küçük yaşta bulunan çocukları toplatıyordu. Bu toplanan 20 kadar çocuğu asker kuvvetiyle beraber getirerek, Ayı tepesine yakın deredeki kulubeye koydu. Bir müdet sonra bana bunları öldürmemi emretti. Muharebe esnasında emre itatsızlığın cezasının pek ağır olduğunu bildiğim halde fazileti her kaygudan üstün gören Kürt damarım tuttu, bu cinayeti yapmaktan beni men etti. Ben bu işi yapmam dediğim. Çetelerle harbe hazırım, lakin çocukları öldürmem diye cevap verdim. Hiddeti gazabı fayda vermedi, ısrarı, şiddetli emri yürümeyince bu işe elverişli diğer birini göndererek zavallı çocukları birer birer kulubeden çıkartarak öldürttü. İşte bir Türk subayı tarafından insaniyet ve medeniyete aykırı yapılan, şahid olduğum yüz kızartıcı bir hadise.

Devam edecek

Zivirîna ARARATÊ

Filmçêker: PeÅ Holmquist, Göran Gunner, Jim Downing, Suzanne Khardalian û Göran Gunér.

Filmekê Swêdî yê dokumanter e û sed deqîqe ye. Hem bi zmanê swêdî hem jî bi ingilîzî tê nişandan. Film li ser qetlîama Ermeniya ye.

"Dê zarok, jin, bira û xwişk di bin bîran de hatin kuştin. Gelê me bi kêrikan, bi dasûkan, bi baltan hate perçekirin. Xelq bi darê zorê jî ciyên xwe hatin pekkandin..."

Van peyvan dayikekê Ermenî li gundekê Xerpûtê dike. Dayik 92 salî ye û bi çavên xwe vê qetlîamê dîtîyê û jiya ye.

Dayik berê xwe dide filmçêkeran û dibêje: "Hun çima van pirsan dikin û li ser qetlîama Ermeniyê disekin? Ev bûyerekê 70 salî ye. Herin ba gelê xwe. Piçek serê xwe bişixulînin. Polês dikare we bêxe hepsê..."

Filmçêkerê Swêdî PeÅ Holmquist di bûltena filmê de çiroka xwe û Tirkîyê tîne ziman. Gava ku P. Holmquist dixwaze hinek gundê Ermeniyê bikşîne û bi hinekan re biaxîfe, MIT'ê Tirkan li pey e. MIT gav bi gav wî teqîb dike. Lê P. Holmquist bi avakî profesyonel karê xwe dimeşîne û digihîje armanca xwe.

Zivirîna Araratê filmekê giranbûhaye. Gava mirov vê filmê dibîne mirov jî însaniya xwe şerm dike. Eskerê Tirkan bi sedhezaran Ermeniyê dane ber sûrê xwe û qir dikin. Zarokên piçûk, bûkên destbîhene, kalên pîr, dayikên awis di bin singuyên eskerê Tirkan de perçe perçe ne. Dîrok dev bi xwîn e. Jon-Tirkên barbar dixwazin gelê Ermenî jî kok ve rakin. Newal û zinar, teht û leht, bîr û çem tijî laş in. Ferman e... Fermana Ermeniyê e... Fermana filan e. Ev gelê kevnare bûye xwarina ber devê zîyan, yê cenawaran. Deng jî dinê dernakeve. Qetlîam vekirî, li ber çavan çêdibe.

P. Holmquist li ser vê filmê du sal karûxebat dike. Bi bêhnêkî fireh û di rewşekî pîr têhlûke de vê filmê çêdike.

P. Holmquist hisê xwe jî bo Kurdistan Press weha tîne ziman:

"Daxwaziya min bi vê filmê ev e: yek, ez dixwazim vê qetlîama jî bir kirî bînim bîra mirovatiyê. Divê gelê dinê ve rastiye bibînin. A duyemîn, ev film dikare pêşiya qetlîama Kurdan li Tirkîyê bigire. Ger em li ser dîrokê nesekinin, wê dîrok carekê din xwe nû ke..."

Filma Zivirîna Araratê li bajarê Stockholmê di Folketsbio'yê de tê pêşkêşkirin.

Îbretekê mezin e, ev film.

Em hêvî dikin ku Kurdên me jî vê filmê bibînin. Bo ku dîroka me jî jî vî tiştî ne kêmîr e. Bes di navbera 1920 û 1940 an de nêzê 600 hezar Kurd bi destê ordiya Tirkan hate kuştin.

Hêviya me ev e ku rojek qetlîama Kurdan jî bê ziman û bibe filmekê dokumanter. Heta em dîrokê xwe neyînin ber çavan, em nikarin li ser rewşa îro bipeyîvin. Bingeha rewşa me ya îro di zikê dîrokê de çikandiye.

Herin vê filmê bibînin.

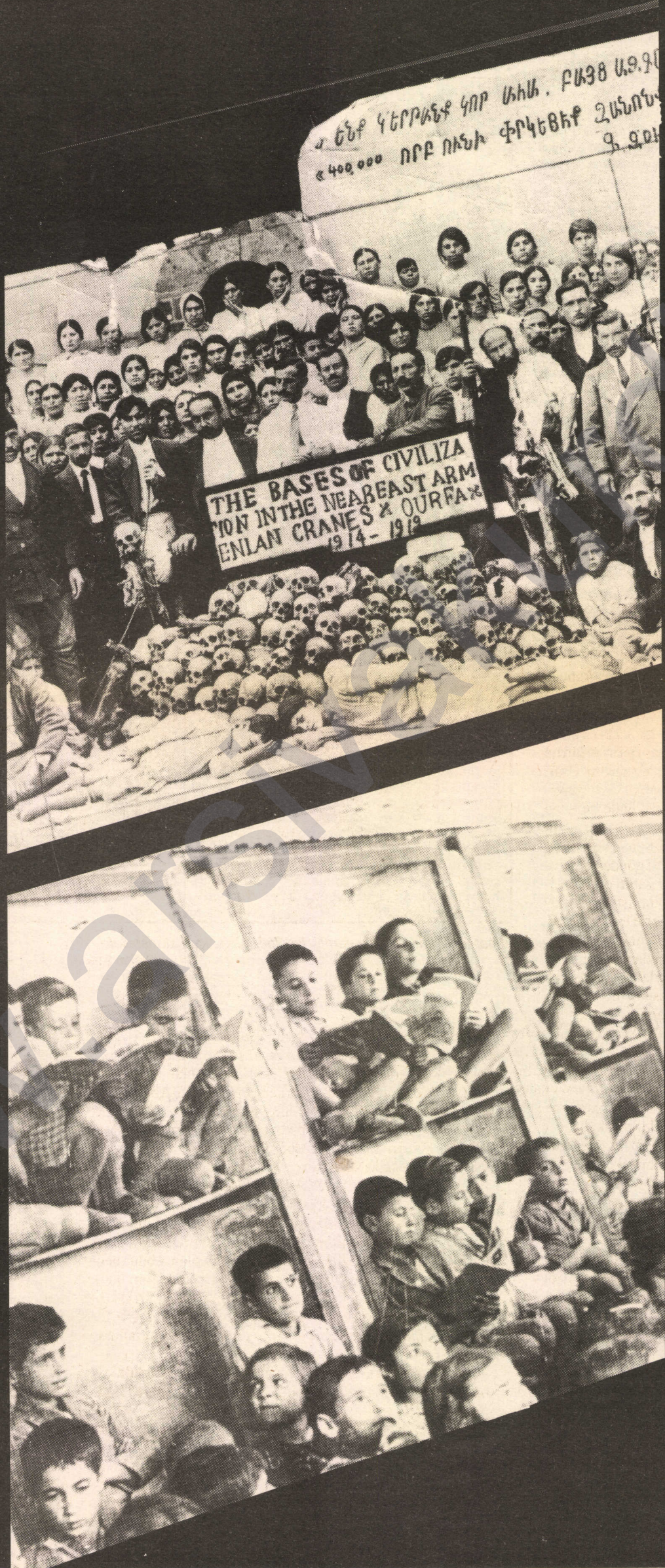
Li ser filmê bifikirin û haziriya filmekê weha jî bo qetlîama Kurdan jî çêkin.

Ev film li Swêdê wek bombekî teqîya. Em bawer in wê dinê tev de bihejîne. Heta îro dewleta Tirk vê qetlîamê qebûl nake û diweşêre. Lê piştê filmê wê qûş li wan biqete.

P. Holmquist di roja 5.11.88 an de di rojnamê Aftonbladetê de weha dibêje: "Mixabin, ne tenê dewleta Tirkan, ne tenê dîplomat û siyasetvanê rastê Tirkan, herweha çepê Tirkan jî naxwazin vê rastiye qebûl bikin. Tu kesekî çep an jî pêşverû xwe neda ber vê karê..."

★

ARARAT

Ararat'a Dönüş

Unutulmuş bir halk katliamı
Bir rüya ve dönüş
Ermeniler

Ararat'ta Dönüş uzunmetrajlı dökümanter bir film. İsveç yapımı... 100 dakika uzunluğunda olan bu filmin yapımcıları arasında PeÅ Holmquist, Göran Guner, Jim Downing, Suzanne Khardalian ve Göran Gunér bulunuyor.

"Çocuklar, kadınlar, kardeşler kuyulara dolduruldu. Bıçakla, deşmeyle, baltayla doğrandılar... Bütün bir halk ülkesinden sürüldü..."

Yukarıdaki alıntılar filmin bir sahnesinden. Bu sahne Harput'un bir köyünde geçiyor. 92 yaşındaki bir Ermeni anası gördüklerini, yaşadıklarını bu sözlerle dile getiriyor: "Neden bana bu soruları soruyorsunuz? Bu katliam bundan yetmiş yıl önce oldu. Deşmeyin. Ülkenize dönün. Kafanızı çalıştırın biraz. Türk polisi sizi yakalar tutuklar."

"On gün içinde, 1500 km'lik bir yolculuk boyunca, sürekli olarak Türk MIT'i bizleri izledi, gözledi" diyor PeÅ Holmquist. "Otel odalarımıza gizlice girip filmlerimizi çalmak istediler ama beceremediler. Ermeni tarihi günümüz de bile Türkiye için tehlikeli bir olgu."

Ararat'a Dönüş filmi Ermeni katliamını belgeleyen ilk belgesel filmidir. Bilindiği gibi Osmanlı-Türk Ordusu 1914 - 1917 yılları arasında 1,5 Milyonu aşkın Ermeni katletmişti. Bu katliamdan kurtulanlar ise Dünyanın çeşitli ülkelerine dağılarak canlarını kurtarabilmişlerdir.

Filim tüyler ürperticidir. Katliam bütün çıplaklığıyla sergileniyor. Her şey belgesel ve açık. Pan Türkizim, Türk milliyetçiliği kanlı dişlerini tarih sahnesinde gösteriyor. Bu güçler çirkin ve barbar emellerine kavuşmak için, bir halkı topyekün imha etmekten zerrece çekinmiyorlar. Jön-türkler yalnız Ermenileri öldürmekle kalmıyor, ayrıca Ermenilere ait tarihi zenginlikleri, kalıntıları da yakıp, yıkıyorlar. Ermenilerden arta kalan ne varsa sökülecek... Tarihe, sanata, güzele düşman Türk ordusu.

PeÅ Holmquist Kürdistan Press muhabirine duyduklarını şöyle anlatıyor: "Bu film ile unutulmuş bir katliama parmak bastık. Ve katliamın tarihini ışığın altına çıkardık. Dünya halkları bu barbarlığı bilmelidir."

İkincisi, bu katliamı sergilemekle, Türk ordusunun Kürdistan'da girişeceği Kürt katliamını durdurmayı ve dikkatleri bu yöne çekmeyi amaçladık. Eğer tarihi incelemesek, tarih bir kez daha bizi ısırabilir."

Ararata Dönüş, Stockholm'deki Folketsbio'da gösteriliyor. Film bir ibret belgesidir. Özellikle Kürt'lerin bu filmi görmeleri son derece önemli. Çünkü 1920- 1940 yılları arasında 600 000'in üzerinde Kürt, Türk Ordusu tarafından katledildi ve hala da katliam sürüyor.

Bu dökümanter film İsveç'te bomba gibi patladı. Türk devletinin inkarcı gücü belgesel yayınlara yetmeyecek. Umarız bir gün Kürt katliamı da Ararata Dönüş belgeseli gibi yapılabilir.

5.11.87 günü Aftonbladet gazetesinde filimiyle ilgili uzun bir makale yazar PeÅ bir yerde şöyle diyor: "Türk Devleti ve bilim adamları Ermeni konusunda inkarcı bir politika izliyorlar. Filmimde konuşacak bir Türk sosyalistini bulamadım. Tek bir entellektüel bize yardım etme cesareti gösteremedi!"

★

"İlk fırsatta gene gideceğim!"

• Hollanda'da açlıktan ölüyorum desen, adam tutup senin için bir koyununu kesmez. Seni açlıktan öldürür. Ordayken her gittiğimiz yerde yemeğe alikonulduk. Yerde kurulan sofralarda yemek yedik.

Kürdistan'da yaptığı geziden dönen Hollandalı Gabrielle PRICK'e soruyoruz:

□ Gabrielle, neden tatilini Türkiye'de geçirmek istedin?

□ Avrupa'dan fazla uzaklaşmak istemiyordum. Bu nedenle, Türkiye'yi seçtim. Ancak, Türkiye'nin Avrupa'ya benzemeye çalışan Batısı değil, Asya tarafında bulunan Doğusu, yani Kürdistan ilgimi çekti.

□ Yani gideceğin yerin Kürdistan olduğunu biliyordun?

□ Evet. Buradaki seyahat bürosu gideceğim yerin Türkiye olmadığını, Türkiye sınırları içinde bir ülke olan Kürdistan olduğunu hatırlattılar. Kürdistan hakkında az da olsa bilgi verdiler. Gerekli uyarılarda bulundular. Bundan başka, burada tanıdığım bir Kürt kızı bana ülkesi ve insanları hakkında bilgi vermişti.

□ Ne gibi uyarılarda bulundular?

□ Örneğin bize, "Doğu"ya Kürdistan demememiz, yöre insanlarına Kürt olup olmadıklarını sormamamız, politik konularda konuşmamamız, Ağrı'ya Ararat, Kürtlere de Kürt demememiz, Kürtlerden Kürtçe şarkı istemememiz... ve benzeri konularda uyarılarda bulundular.

□ Türkiye'ye indiğin zaman sana ters gelen davranışlar oldu mu?

□ Belçika'dan hareket eden uçamız İstanbul'a indi. Kontroller bitinceye kadar epey ter döktük. Bu arada beş-altı kez yıklandık. Araçlarla aramalar yetmiyormuş gibi, elle de arama yapıyorlardı. Elle yoklamak grubumdaki kadınların tümünü rahatsız etti.

İstanbul'a indiğimizde hava karanlıktı. Bu nedenle fazla bir şey göremedim. Oradan yine uçakla Erzurum'a hareket ettik. Erzurum'da tamamen değişik bir yaşam tarzı ile karşılaştık. Başka bir gezegene indik gibimize geldi. Orada ilk dikkatimi çeken, sokaklardaki kadınları azlığı oldu. Tek tük gördüğüm kadınlarsa başlarını önelerine eğmiş, acil olarak bir yerlere gideceklermiş gibi, hızlı adımlarla yürüyorlardı. Bazıları da evlerinin pencerelelerinde tüllerin arkasından dışarıya bakıyorlardı. Bu durum başlangıçta çok tuhafıma gitmişti. Camiyi ilk kez Erzurum'da gördüm. Bu da bana çok ilginç geldi. Ama yine de buralara alışmam gerektiğine inandım.

□ Ya insanları, insanları nasıldı?

□ Onları ilk gördüğümde haklarında bir karara vardım. Tek kelime ile, insanları çok cana yakın idiler. Ne yazık ki onlarla konuşamıyordum. Ama gözlerimizle hemen anlaşıyorduk. Hepsisi güler yüzlü, hepsi sevecen idiler. Her gittiğimiz yerde bize küçük çay bardakları ile çay sunuyorlardı. Sokaklarda bile çay içebiliyorduk. Giderek onlara alıştım. Bundan sonradır ki, onlarla anlaşmam, onlarla ilişki kurmam kolaylaştı. Bu arada hepsini iyi tanımam için hepsinin fotoğrafını çekmek gereğini duydum.

Öyle de yaptım. Çok fotoğraf çektim. Fotoğraf makinemi görünce, sanırım korkularından olacak, benden biraz soğudular.

Gezimizi Ağrı, Doğu Beyazıt, Van, Bitlis, Diyarbakır, Malatya, Urfa ve Mardin üzeri sürdürdük. Gezimiz sırasında Kürtleri biraz daha tanıma fırsatını buldum. Çok cana yakın, misafirperver insanlardı. Her gittiğimiz yerde bizi çay içmeye davet ediyorlardı. Evlerine davet ediyorlardı. Bir şey aradığım zaman, onu bulmam için koşuyorlar, bir yere gitmem gerektiği zaman, gideceğim yere kadar beni götürüyorlardı. Bu cana yakınlığı, tanımadığım insanların gösterdiği dostluğu burada Belçika'da, Hollanda'da bulmak olanaksız.

□ Geri döndüğünde, oradaki insanlarla buradakiler arasında bir karşılaşma yaptın mı?

□ Oradan döndükten sonra buraları korkunç buldum. Geldiğim ertesi günü tekrar gitmek istedim. Kürt insanının ilgisini, sıcaklığını burada bulamadım. Orad insanın tabiatının içinde. Birbirleri için yaşıyor, birbirleri ile yardımlaşma içindedirler. Bu yardımlaşma ve dostluğu buralarda görmek imkansız.

□ Kürdistan'da yakın ilişki kurduğun insanlar oldu mu?

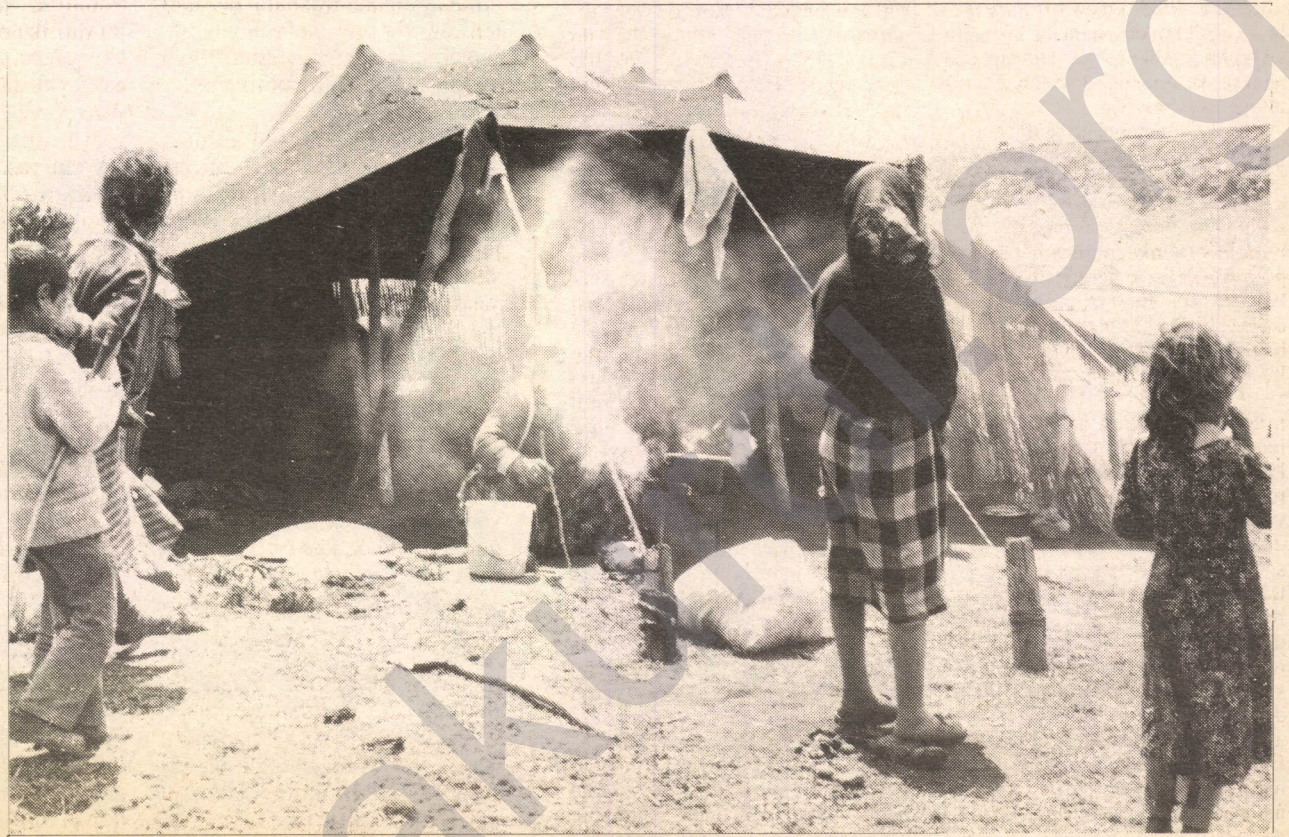
□ Evet. Bazılarıyla konuşma fırsatını buldum. Ama çoğu bana kuşkuyla bakıyordu. Kürtlere yaklaştığımda hemen yanımda bir asker bitiveriyordu. Kürdistan'da her kaldığımız taşın altından bir asker çıkıyor. Her tarafta askerler var. Hakkari dolaylarında bir Kürt genci tanıdım. Bana Kürdistan'ı anlatmak istiyordu. Onunla konuştuğumuzda her zaman etrafımızda askerler dolaşıyordu. Bir şey sorduğumda, sonra anlatırım diyordu hep. Hep sonra, sonra dedi ama sonra konuşamadık. İngilizcesi çok kötüydü. Anlayabildiğim kadarıyla başı dertteydi. Bir yerden başka bir yere gidebilmek için askerlerden izin alınması gerekiyordu. "Yurt dışına çıkmak istiyorum, ama pasaport vermiyorlar" diyordu. "Kürdistan'ı kurtaracağız, mutlaka kurtulacak Kürdistan" diyordu.

□ Askeri kontroller oluyor muydu?

□ Çok... çok... Otobüsümüz adım başı durduruluyordu. Bu, Hakkari dolaylarında çoğaldı. Ama sonra da bitmedi. Kürdistan'dan ayrılıp Türkiye'ye gittiğimizde kontrol kalmadı. Aramalarda bir seferinde bavullarımızı dahi açmak zorunda kaldık. En sonunda gördüğüm bütün askerlerden nefret etmeye başladım.

□ Kürdistan'da Koçerlere (göçer) de rastladın değil mi? Onlar hakkında anlatacakların var mı?

□ Koçerler çok harika, sevimli insanlar. Çok fakirler. Ama yine de ellerinde ne varsa sana sunmak istiyorlar. Süreleri onların en değerli varlıkları ve tek gelir kaynakları. Ama yine de biz gittiğimizde bizi yemeğe davet edip bir koyunlarını

"Koçerler, çok harika sevimli insanlar. Çok fakirler. Ama yine de ellerinde ne varsa sunmak istiyorlar."

Foto: G.P

kestiler. Ateşte kızartıp bir güzel karnımızı doyurduk. Bu davranışa Hollanda'da kesinlikle rastlayamazsınız. Açlıktan ölüyorum desen de, adam tutup senin için bir koyununu kesmez. Seni açlıktan öldürür. Burada bir eve gitsen, ev sahipleri yemekte olsa seni sofraya davet etmez. Oradayken gittiğimiz her yerde yemeğe alikonulduk. Yerde kurulan sofralarda yemek yedik. Hayatımda ilk kez ellerimle yemek yedim. Hoşuma da gitti. Koçerlerin çadırını ilk gördüğümde, zavallılar bunların içinde nasıl yaşıyorlar, dedim kendi kendime. Ama içlerine girince bunların o kadar kötü olmadıklarını gördüm. Çadırların içi iyi döşenmişti. Her yere kilimler serilmişti. Oturduğunda belini dayayabileceğin yastıklar vardı. Çadır bezi dışardaki sıcaklığı içeriye sokmadığı için içerisi serindi. İnsan içine girdiğinde bir daha çıkmak istemiyordu. Orada yaşamak isterdim. Ama sanırım sadece bir hafta dayanabilirdim oraya. Tabiatı hayranlık uyandırdı bende. Her gittiğim yerin ayrı, ayrı kendine özgü özellikleri vardı. Türkiye'yi daha görmedim ama, Kürdistan kadar güzel olduğunu zannetmiyorum.

□ Bu insanlar neden bu kadar fakir diye hiç kendine sordun mu?

□ Tabii, sordum. Kendime bu soruyu çoğu kereler sordum. Sanırım bu insanlar şu andaki rejime karşı, askerlere karşı bir savaş verdikleri için fakirler. Bu aktif savaş olmasa da yine de normal bir durum olmadığını görüyorsun. İnsanlar suskun ama yine de rejime karşı bir savaş veriyorlar. Bütün zenginlikleri Türkiye devleti tarafından ellerinden alınıyor. Kritik bir konumdalar.

Her köye elektrik gitmiş ama yolları yok, içme suları yok. Evleri oturulacak halde değil. Sanırım gördüğümüz elektrik direkleri de göstermelik olarak dikilmiş. Üç ülkenin sınırlarına komşu oldukları için de ekonomik yönden gelişmemişler, geliştirilmemişler.

□ Mardin'e de gittin, nasıl buldun Mardin'i?

□ Mardin çok güzeldi. İnsanlarını sorma bana. Çünkü Kürtlerin hepsi aynı derecede misafirperver, aynı derecede dost, aynı derecede cana yakın. Onun için biraz çevreden bahsedeyim. Mardin'in en çok bina yapısı hoşuma gitti. Diğer yerlerde rastlayamadığım bir mimarisi var. Diyarbakır çok sıcaktı. Otobüsten dışarıya çıkmadım. İçeriye sıcak hava girmesin diye otobüsümüzün camlarını kapadık. Bir de Urfa'nın toprak evlerini gördüm. Bu evlere karınca yığını ismini verdim. Bende aynı karınca yuvalarındaki küçük toprak yığınının izlenimini veriyordu. Urfa'daki kutsal balıklı havuzları da gördüm. Tatvan'a, Erzurum'a, Doğu Beyazıt'a, Malatya'ya gittim. Ağrı Dağı'nı, İshak Paşa Sarayı'nı, Nemrud Dağı'ndaki heykelleri gördüm. Gerçekten hayatımın üç neşeli haftasını Kürdistan'da yaşadım. Ama üzüldüğüm tek şey, bu insanların kültürünü tanıyamam oldu.

□ Orada kürtçe müzik dinleyebildin mi?

□ Evet, koçerler çadırlarında bize saz çalıp kürtçe şarkılar söylediler. Bir kere de, tanıştığım bazı Kürt arkadaşlarla bir kahveye gittik. Orada kürtçe kaset çaldılar. Ama, çok kısık bir sesle dinleyebildim. Sesini açtırmadılar. Kendi müziklerini dinlemeye korkuyorlardı.

□ Tanıştığın Kürtler sana kürt-

çe ya da Kürdistan hakkında, Kürtler hakkında bir şeyler anlatabildiler mi?

□ Sadece Kürt olduklarını, Kürdistan'ı kurtaracaklarını söylüyorlardı. Genelde bir şeyler öğrenmek istediğim zaman, sorularımı cavepsiz bırakıyorlardı. Bu beni üzüyordu. Çünkü, onlardan öğrenmek istediğim çok şeyler vardı.

Hakkari'de çok hoşuma giden bir olay oldu. Sokaklarda dolaşıyorduk. Çocuklar peşimize takıldılar. Bir kaç tanesi, Kürdistan... Kürdistan... diye bağırıyorlardı. Ben de Okey, Kürdistan dedim. Sosyalista... Sosyalista... dediler. Ona da okey dedim. Böylece arkadaş olduk. Gülüşüp, yanımdan ayrıldılar.

□ Türkiye'nin Kürtlere ve Kürdistan'a yaptıklarını nasıl karşılıyorsunuz?

□ Ne diyeceğimi bilmiyorum. Kürdistan'a gidip gördüğümde buradaki halkın nasıl baskı altında olduğunu gördüm. Kürtlere aşırı şekilde haksızlık edildiğini gördüm. Hiç kimsenin bir insanı zindana atmaya, dillerini konuşturmamaya hakkı yoktur. Kürtlerin bu haksızlıklara karşı verdikleri mücadelede onları desteklemek te isterim. Eğer bir seçim yapmak zorunda kalırsam, hiç kuşkunuz olmasın ki Kürtleri seçerim. Bu bende hep böyle olmuştur. İspanya'da Baskların, İsrail'de Filistinlilerin yanında olmuştum. Türkiye'de de Kürtlerin yanındayım.

□ Birlikte olduğun gruptaki Belçikalıların Kürtlere karşı olan ilgileri hangi düzeydeydi?

□ Çoğunluğunun ilgisi büyüktü. Onlarında hoşuna gitmişti Kürdistan. Grupta bir Belçikalı kadın vardı. Kürtlerin köylerini veya koçer

çadırlarını gördüğünde hemen içeri giriyordu. Onlarla ilişki kurup konuşmaya çalışıyordu. Tabii hiç kimse tek kelime ne İngilizce biliyor ne de Flamanca. Kadın onlarla Flamanca konuşup şakalaşıyordu. Kadınların kollarına girip dolaşıyordu. Tabii onlarda kürtçe konuşuyorlardı onunla. Gruptakilerin çoğu hasta oldu. Sanırım sıcaktan ve içme suyunun olmayacağından. Grubumuzdan üç kişi seneye tekrar geri gideceklerini söylediler. Tabii bunların başında ben de vardım. Seneye mutlaka tekrar geri gideceğim.

□ Hoşuna gitmeyen bir şeyler oldu mu?

□ Hoşuma gitmeyen bir tek şey vardı. O da, Diyarbakır'ın çok sıcak olması. Sokağa çıkıp yürüdüğümüzde birkaç kişi peşimize takılıp birşeyler koparmaya çalışıyorlardı. Sanırım yoksulluktan geliyor bu. Ben de aç olsam çalardım herhelde.

□ Gazetemiz aracılığıyla iletmek istediğiniz bir mesajınız var mı?

□ Her zaman kuvvetli olunlar. Kürtler şimdiye kadar tanıdığım en cana yakın, en dost, en sevecen insanlar. Her zaman sizi düşüneceğim ve sizi mücadelenizde desteklemeye çalışacağım. Mücadelenizde başarılar dilerim.

□ Teşekkürler ederiz Gabrielle.

Nêrgiza Tori

Girêka penabertiyê li Swêd • 2 •

(...)

Bes gelek caran kesên ku Swêd vedigerand û niha jî vedigerêna Suriyê, ew hê di balafirgeha Şamê de tê girtin û serwinda kirin. Yê ku dide Tirkîye, wana jî bilî zindan, lêdan û tadariyê, bi salan xwe jî defika polis, cenderme û MÎT'ê Tirkî xelas nakin. Yê li Şîli tîn vegerandin jî xwe di zindanê de diditin û dibînin... Bêgoman tiştek bi gelekên jî nedihat û niha jî nayê...

Lê belê rewşa Kurdan di vî alî de jî xirabtir e. Ji ber ku ew dixwaze welatê xwe jî bin destan xelas bike. Bo vî jî pirs û şubhên li ser wîna ne mîna li ser kesên dinê ne. Em li jêrê nîmûneyekê dinivîsin:

"...polisê Stenbolê ez hê di balafirgehê de girtim û birim 2. şubeyê û ez xistim di zindanê de binê erdê de. Piştê hin bi hin av berdane li ser wê oda teng, biçûk û tarî ya ku lêbûm. Piştî kêlikê, polisek hat û weha got: "Em li ser te her tiştî dizanin, lê belê ya geqê ew e ku em vî yekê jî devê te bixwe bibihîzin, ji ber ku wê bo te baştir be!". Min xweş pê dizanî ku ew derawa dîke û dixwaze min bêxê xefkê de. Lê belê heya jî min hat min jî got ku ez rebenekî feqîr û belengazim. Çûbûm wan welatan bo ku çend qurîşan bo zarokê xwe bînim. Bes wî li ser min şidand û di dawiyê de daxwaza peran kir. Ji xwe jî daxwaza wî bixwe pere bûn. Heft sed dolar jî min dixwest. Lê henê wê işê min nexweş bibûya. Hingî min jê re got ku deynê min heye û li aliyê din ez evqasî bidim te tiştek jî zarokê min re namine. Di dawiyê de min nekari xwe jî xelas bikim û min sêsed dolar danê. û min got "mala xwedê ava ku ez bi "sêsedan" xelas bûm. Lê belê piştî kêlikê min dît hinekê di hatin, dosya mesûmê di destê wana de û dest bi pirsên xwe kirin: "Bo çî tu derketî dervayî Tirkîyê? Tu çawa derketî? Te çî ifade li ser Tirkîye daye? Te bi kîjan hêz re kar kir? Tu li kîjan meş, şev ê xwepêşandanan de amade bûyî? û gelek pirsên din.

Di dawiyê de wana jî çarsed dolar jî min standin. Lê belê vî carê wana dosyake bo min girtin û hema bêje teji kirin. Di van rojan de heya jî wana hat lêdan û tadariya xwe ne sekînanandin. Piştî çenda rojan wana ez berdand. Min got qey ev yek xelas bû. Dixweya bu ku wana dosya min rêkiribû çîhê ku ez lê dijim. Bo vî çendê jî êdî wîlo çebû ku ez vî carê jî dil bazdim û xwe bigihînim wan welatan.

Halbûki xweş xuya bû, wan polisên ku lêdan û tadariyê dikirin evî wan bixwe bi destê xwe xelk rêdikirin welatên derva û bi milyonan pere jî wana distandin. Lê belê gava yek bi-hata vegerandin, diwa wan polisên bixwe vî carê "perê vegeerê" distandin...

Ez bawerim ku ev yeka ha bes li Tirkîyê tenê çedibe. Ev kesê ha li benda runişîna xwe ye. Ger ev kese hate vegeandin êdî kî zanê wê çî bê serê wî...

Gelo di vî alî de kî rast e û kî neraste? Bêgoman Swêd wê bêjê "kesê li gor peymanana Cenewrê ew rastin û mafê wana tenê heye, ku li Swêdê bîmînin!". Di vî alî de mafê wî jî heye ku wîlo bêjê. Lê di pratikê de ev peyman nameşe. Berra gelek kesên hate dayin bo ku ne li gor "daxwaz û erkên" Cenewre ne û li aliyê din jî runişîna gelek kesên hate dayin bo ku "li gor" vî peymanê ne. Lê di bingeha xwe de rastî û nerastî tevî hev bûye, mafê gelek kesên tê xwarin. Hevalekî di vî wari de weha digot: "Mirov çiqasê derewa bike wîlo zûtir heqê runişîna digre." Yekî din weha digot: "Heya ji min hatiye min rastî gotiye, lê va ye berra min didin. Divê jî vir û pêve ez nerastiyê bêjim..."

Başe bo çî xelk berê xwe didin wan welatan? Bersiva vî em jî xortekî Kurd ji Lubnanê wergirin:

"Li Lubnanê digotin ku li Swêdê peran di kulekê de ji mirov re davêjin, mirov xwe li ser hestiyê piştê pal dide û pere jî ber xwe de tîn...". Bêgoman di vî alî de mafê wana heye ku wêlê bêjin, ji ber ku gelek kes, gava bo serekê diçin welatê xwe, heya jî wana hat wana ev welatên ha birin ber esmanan. Xwe li pêşberî wana qurre kririn û dilê wana "mizmizandin" van deran... Lê gava mirov li rastiyê binêrê, tû kes qurişekê belaş nade mirov û tû kes silavekê bê sedem li mirov nake. Serê sedî sed sedemê yê van karan heye. Ger mirov sere-sere li vî peredayînê biponijê, begoman ew ditina wana rast e. Lê belê di bingeha xwe de ev yekê qet neraste. Rast e, perên ku sosyal didin mirov, ew meblexa wê li ser pelika beridê (poste) dinivîsîn û di kuleka derî re tavêjin hundûr û piştê mirov diçe beridê wan peran distîne. Ev yeka ha dikare çend salan jî bi vî awayî berdeyam bike, lê belê roja hesabdayînê jî wê rojekê bê... Ji ber ku perên ku li mirov tîn "xerçkirin" quriş-bi quriş tê hesabkirin û gava çaxê wê bê wê disa quriş-bi quriş jî nava polê mirov bê hilkirin û li "xwediyê" xwe vegeerin. Yekî jî wana qamçûr e. Bajarê ku mirov lê kar dîke û diji mirov mecbûre jî sedî sih (nîvçe) krona bidê belediya (komûna) wê de. Ji xwe jî qamçûra gewre ya dewletê serbane. Bi vî awayî jî meaşê mirov 60 % tê qutkirin. Ji xwe em li ser problemên ku jî aliyê civakê de bi mirov re çedibin naaxivin...

Bi ser vî de jî heya jî xelkê tê berê xwe didin wan welatan, ji ber ku li wan deran hikmên faşî-eskerî heye. Bi taybetî Kurd çî li Tirkîye, çî li Îran, Iraq û çî li Suri be di bin zordestiyekê netewî de dijîn. Gava Kurdekî vegere Stenbolê wê helbet jê bipirsîn ka li Ewropa çî heye û te çî kîri ye?

Dr. Civan BATÛ

Dûmahîk heye

Lütfen uyanalım!

Son yıllarda özellikle muhaceret koşullarında birlik ve dostlukları geliştirmek, genişletmek için o kadar esnedik ki, artık dilimiz de değişti. Yani artık iki kere iki dört eder kadar net olaylarda bile, karşımızdaki dostlarımızın, arkadaşlarımızın belki üç veya beş eder düşüncesinde olduklarını varsayarak, ilk önce neden iki kere ikinin üç veya beş etmediğini anlatıp, hatta nezaketen onu da doğrudan anlatamayıp, ima ederek meramlarımızı birbirimize anlatmayı huy edindik.

Geçmiş eleştirme adı altında, geçmişte edindiğimiz birçok olumlu değeri de yadsır duruma geldik. Elbette bunun bir çok objektif ve subjektif sebepleri olabilir. Bu sebepleri araştırmak siyaset psikolojisi diye bir bilim dalı varsa onların, yoksa oluşabilecek böyle bir bilim dalının alanına girer herhalde.

Bizlerin, yani son 15-20 yıldır Kürt hareketi içinde aktif olarak yer almış devrimci kadroların sorumluluklarımızın bilincine varmamız gerekiyor. Belki ters gelebilir ama, kaba bir gözlem yapıldığı takdirde, gerçekten Türk burjuvazisinin Kürdistan'a yönelik kısa ve uzun vadeli programlarını kavradıkça, sorumluluklarımızın daha da arttığı görülebilir. Kürt hareketi içinde yer alan yurtsever, devrimci ve sosyalist kadrolar, örgütler sömürgeci burjuvazinin ülkemizin geleceğini belirleyecek konularda atıkları adımları arkadan izleyip, sonuçları yorumlama durumundan, tavrından kurtulmalıdırlar.

Örneğin, geçmişte Türkiye Kürdistanı'nda neden birer örgüt olduğumuzu yıllar boyu tartıştık, Bu gün bunun fazla bir anlamı kalmadı. Ya da düşüncelerimizi kamuoyuna ve özellikle Türk Sol hareketlerine anlatma süreci artık gerilerde kaldı. Bu nedenle de o döneme ait ideolojik tavırlarımızın, tezlerimizin, faaliyet biçimlerimizin değişmesi gerekiyor.

Bunun başında TC'nin somut uygulamalarına karşı somut politikalar üretmek geliyor!

Eğer Kürt hareketlerinin yayınlarına bakılırsa, örneğin Türk burjuva basınının Kürt sorununa yaklaşımını inceleyen bir çalışma, bir makale bile görülemez. Bu durum ya görülmemiştir veya

küfürle geçiştirilmiştir. Bunun yanında geçen yıl kurulan "Bölge Valiliği", Kürdistan'ın sosyo-ekonomik açıdan çehresini değiştirecek bir "GAP Projesi" ve en son Kamran İnan'ın başına getirildiği "Doğu ve Güneydoğu'dan sorumlu devlet bakanlığı" ve bunların nitelikleri, faaliyetleri, amaçları değerlendirilmemiştir. "Bölge Valiliği"ne Sömürge Valiliği denir. Ancak bu valilik neden oluştu? Ne yapıyor? Yarın nasıl bir biçim alacak? Sorularına cevap vermek daha da önemlidir.

Türk devleti Kürt sorununu mevcut yasalar çerçevesi içinde ve Kürdistan'ın siyasi statüsünü değiştirmeden biçimsel çözümlerini bu yıl olmasa da birkaç yıl sonra önümüze koyduğu zaman, bizim topyekün Kürt Ulusal Kurtuluş Hareketi olarak tavrımız ne olacak?

Evren Almanya ziyaretinde "Komünist Partisi kurulabilir" dedi. Yarın "Ülkemizde kimseye anadili kürtçe diye baskı yapılmadı, anadili kürtçe olan vatandaşlar kürtçe konuşabilirler" derse, -ki bunu Evren demese bile AT'ye girmeye karar vermiş olan TC'nin başka bir lideri diyebiliriz- böyle bir durum karşısında bizim cevabımız ne olacaktır? "Alçak sömürgeciler! Dilimizi neden serbest bırakıyorsunuz" mu?! denilecektir. Böylesi bir tavizin koparılması veya iç ve dış koşullardan dolayı -özellikle dış koşullar- verilmesi halinde bununla yetinilecek midir? Yani Türk devletinin Kürtleri inkar, asimilasyon politikalarında biçimsel, yüzeysel de olsa meydana gelecek değişiklikler halkımızın bu devlete ve bu devlete karşı mücadele veren örgütlerimize bakışımı etkileyecek mi?

Bu konular üzerine eğilmek gerekmiyor mu? Bunun için biraz uykudan uyanıp, günün gerçeklerini görmemiz, ona göre strateji ve taktiklere sahip olmamız gerekmiyor mu? Örgütlenme, propaganda taktiklerimizi 15 yıl önceki düzeye sürdürme günümüz koşullarına cevap verebiliyor mu?

Kısacası, en azından Kürdistan'ı ilgilendiren konularda Türk devletinden, Avrupa, ABD ve SSCB'den daha duyarlı olması gereken Kürdistan Kurtuluş Hareketi değil midir? Yoksa 15 yıl

öncenin polemikleri, ilişki biçimleri, yaklaşımları ve bütün önemli sorunların çözümünü bilmez bir geleceğe bırakmak veya ertelemek ayaklarımızın altındaki toprağın kaymasına seyirci kalmak değil midir?

PKK'dan, TEVGER'e, RIZGARİ'den, KAWA 'ya ve artık çok moda olan burjuva demokrat eğilimlerine kadar bütün Kürt hareketleri kendilerini bu işin merkezi gördükçe Türk devleti "zinde kurumları" Asker, Polis, İstihbarat ve iktidarından muhafefetine kadar bütün partileriyle ülkemizin kaderini belirleyecek konularda esas inisiyatif sahipleri durumuna gelmiş olmayacaklar mıdır?

M. Değer

KÖLN

Norveç Kürt Komitesi yöneticilerinden

Wenche Larsen'in

Çalışmaları

Rizgar ALASOR'un röportajı

SSCB Ermenistan Bilimler Akademisi üyesi Kurdolog

Dr.Şakiro Miho

Akademi çalışmalarını anlatıyor

KURDISTAN PRESS'te

KURDISTAN PRESS
rojnama hefteyî / haftalık gazete

Berpirsiyarê Giştî
Genel yayın yönetmeni
Orhan KOTAN, 08 - 29 50 56
Berpirsiyarê Aligir
Yardımcı yönetmen
Çetin ÇEKO, 08 - 29 83 32
Adress; Box 7080, 17207 Sundbyberg
Büro; Örsvängen 6C, Hallonbergen
Tlf; [46] 8-29 83 32
Telex; 131 42 ANK S
Telefax; 08-29 50 56
Bankgiro; 343-5559
Postgiro; 2 65 33-0
Çapxane • Baska;
Tidnings Tryckarna på Åland AB

**Kurdî - Tirkî
Kürtçe - Türkçe**
Rojnama Hefteyî • Haftalık Gazete
Hejmar - Sayı; 47 (18) • Hefte 45
10 Teşrin • Kasım 1988

KURDISTAN PRESS
rojnama hefteyî / haftalık gazete

Chefredaktör och ansvarig utgivare
Orhan KOTAN, 08-295056
Redaktion sekreterare
Çetin ÇEKO, 08-298332

**Kurdisk Turkisk
Veckotidning**
Nummer; 47 (18) • Vecka 45
10 November • Teşrin 1988

Postadress; Box 7080, 17207 Sundbyberg
Besöksadress; Örsvängen 6C, Hallonbergen
Tlf; [46] 8 - 29 83 32
Telex; 131 42 ANK S
Telefax; 08 - 29 50 56
Bankgiro; 343 - 5559
Postgiro; 2 65 33 - 0
Tryckeri; Tidnings Tryckarna på Åland AB

ISSN 0283 - 4898

ABONE

3 Mehî • 3 Aylık 6 Mehî • 6 Aylık Salek • Yıllık
48 SEK-24 DM 96 SEK-48 DM 208 SEK-104 DM

Tarih / Dîrok.....

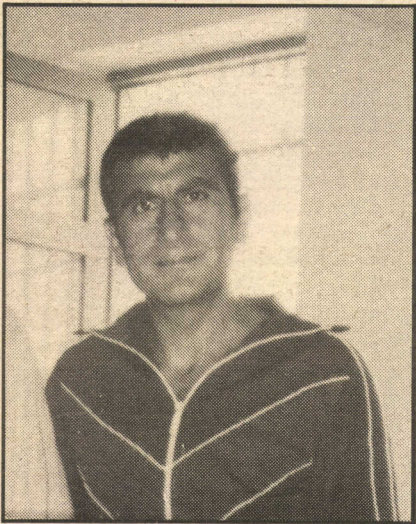
NAV / PAŞNAV
İSİM / SOYİSİM .....

NAVNİŞAN
ADRES .....

WELAT / ÜLKE .....

Hûn dikarin heqê aboneti li ser hesaba GILALA AB Postgiro 26533-0 Stockholm razinin û sûreteki jê ji Box 7080, 172 07 Sundbyberg-Sweden re bi qarta abone rêkin.

Abone ücretini GILALA AB PG; 26533-0 Stockholm kontosuna yatırarak, bir kopyasını Box 7080,172 07 Sundbyberg-Sweden adresine abone kartıyla birlikte postalayarak abone olunabilir.

Li gor Rapora Amnesty Nesimî Yaman di girtîxana Entabê de piştê derbxwarina esker û qardiyanan birîndar e, rewşa wî gelek giran e!

Di meha çirî de Amnesty li ser rewşa girtîgehên Tirkiyê raporek belav kir. Ev rapor di dinê de dengê pîr mezin da. Di rapora Amnesty de êşkence, kuştina girtîyên siyasî û rewşa girtîxanên Tirkiyê bi awakî fireh hatiye nivîsîn.

Navenda Giştî ya Amnesty piştê Rapora pêşî, raporeke din li ser rewşa rojên dawî derxist. Di raporê de weha tê gotin:

“ Amnesty Internasyonal di 8. 11. 1988 an de ji Serokwezîrê Tirkiyê Turgut Özal û ji Wezîrê Edaletê re raporek birêkir. Di vî raporê de Amnesty pîrsa girtîyan dike û dixwaze li rewşa wan mêze bike. Li gor Amnesty divê Tirkiyê bersiva hinek îddian bide. Bo ku çava Amnesty tesbît kiriye, di girtîxanên Tirkiyê de qetlîam û êşkencên giran çêdibin. Ji aliyê din ve jî Amnesty dixwaze ku ew mehkûmên nexweş û seqet bîrê tedavîkirin.”

Rewşa girtîyan di girtîgehan de

Em vê rapora Amnesty ku bi îngilîzî hatiye nivîsandin bi kurtî pêşkêşî xwendevanên xwe dikin:

Girtîgeha Entabê:

“Dem êdî ne havîn e. Li Tirkiyê seet goriya ye. Yanê dem seetek paş de çûye. Lê dîsa jî Midûrê Girtîgehê dixwaze ku girtî li gor seeta havînê têkevin nav ciyên xwe û bi darê zorê bikevin xewê. Gava ku girtî vê rewşê protesto dikin, cendirme û qerdiyan bi hev re hicûm dibin ser wan. Nêzê şêst kesî birîndar dikin.

Yên birînkur ev in: Nesimî Yaman (hatiye pelixandin), Elî Güngör (parsûyên wî şikestine), İsmail Levent Aksan (diranê wî şikestine), Tefvik Dogan Teker (brûyên wî teqiyane). Azmî Kale, Aydın Kaşli, Cemal Toksoy, Levent Babacan (ji siheta wan tu xeber tune). Haşim Kutlu, Kemal Eskeri, İbrahim Hefta, Celal Bedük, Sabro Temuz ve Derya Verilca (parsûyên wan hatiye şikestin)

Raporek ji Rêxistina Efûyê

AMNESTY

amnesty international

TURKEY BRIEFING

Prisoners of conscience & Torture and ill-treatment
Unfair trials for political prisoners & The death penalty

Berga Pêşiya hejmara taybetî ya bultena Amnesty li ser Tirkiyê

Piştê derketina Teblîxata Wezareta Edaletê bi tarixa 1'ê Tebaxê gelek girtîxanan de girtîyên siyasî li hember vê bûyerê nerazibûna xwe dabûn xwuyakirin.

Di vê emrê nû de Wezareta Edaletê ji nû ve ji bo girtîyên siyasî gelek prensîbên giran danîbû. Yek ji wan, li xwe kirina cilê yek tîp (cûre) bû.

Li hember vê teblîxa Wezareta Edaletê û ji bo guhertina prensîbên giran yê girtîxanan, pêşî li girtîxanên Nazîllî, Eskîşehrê û Diyarbekrê paşê jî girtîxanên Amasya, Sagsmalçilar, Rûha, Bursa, Ceyhan, Erxanî û Entabê de girtîyên siyasî dest bi greva birçîbûnê kirin.

Li gor agahdariyên Komela Mafê Mirovan niha di van girtîxanan de zêdeyî hezar girtî di grevê de ne. Wezîrê Edaletê Mehmet Toptaş di axaftinekê xwe de da xwuyakirin, ku wê dev ji prensîba li xwe kirina cilên girtîyan bernedîn. Wekê din wê ji bo mehkûmên siyasî yê giran jî girtîxanekê xususî çêkin.

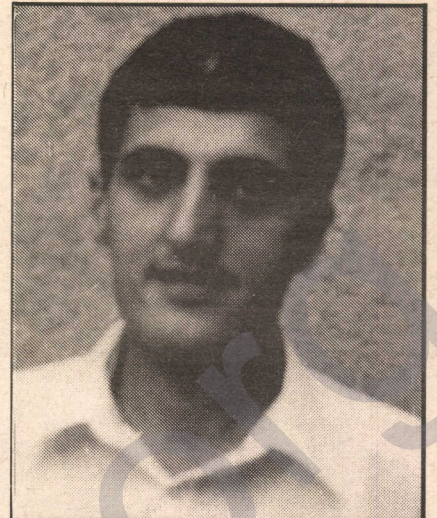
Heta roja 9 ê Teşrînê di girtîxanên jorê de grevên birçîbûnê dom dikir.

Girtîgeha Bursayê E tipi:

Li gor rojnama Cumhuriyetê 1.11.88 mehmet Hebib Çinar ji Yalovayê ji bo tedaviyê dibin Bursayê. Lê M. Hebib tu tedavî nabîne. Piştê 50 rojan bi nexweşiya xwe ve carek din paş ve tînin Yalovayê. M. Hebib zehf nexweş e. Dîsa Akif Özdemir jî li girtîxana Bursayê nexweş dikeve û dixwaze here ser tixtor. Lê daxwaziya wî nayê çîh. Gava ku Akif Özdemir vê rewşê protesto dike, qerdi-

yan lê dixin, parsûyên wî dişkênin, kezeba wî derp dixwe.

Dîsa ji girtîgeha Bursayê 80 girtîya bela bikin. Esker di nav qoridorê de hicûmê mehkûma dike û wana dide ber copan. 70 kes birîndar dibe. Birîna 20 kesan xedar e. Hinek birînxedar ev in: Sait Özdemir (xwînmix bûye), Hüseyin Parlak (xwînmîzî bûye), Dursun Büyükbaş, Sanlıbey Alabey, Yavuz Deniz, Mahmut Altıntaş, Akgün Erener, Halil Altin, Ni-yazî Deniz (xwîn ji nava wan tê).

Piştê eşkerêbûna tunela girtîxana Diyarbekrê, Recep Maraşlı û 120 kes hatin neffîkirin û berê wan dan girtîgeha Eskîşehrê û yê din.

Girtîgeha Eskîşehrê L-tipi:

İdaraxana girtîgeha Eskîşehrê dixwaze tiştên xusûsî yê girtîyan ji wan bistîne. Mehkûm vê rewşê protesto dikin û dikevin greva birçîbûnê. Qerdiyan û esker êrîş dibin ser wan. Di 17 ê meha Çirî de 28 kes birîndar dibin. 8 kes ji wan dikeve nexweşxanê.

Hinek nav ev in: Ersin Ergün Keleş, Naif Koç.

Girtîgeha Diyarbekrê:

Di 23. 10. 88 an de hinek girtîyên siyasî dixwazin di tunelê de ji hepsê firar kin. Lê mixabin îdaraxana zû pê di-hese. Piştê vê bûyerê 121 kes tîrî neqilîkirin.

Berê wan didin girtîgeha Eskîşehrê. Di rê de sê mehkûm wenda dibin. Yek ji wan girtîyên wundabûyî, Recep MARAŞLI'ye. Maraşlı di eynî wextî de ji aliyê Amnesty ve hatiye nezirkirin. Lê piştê çendekî dîr û dirêj dengê Recep Maraşlı ji girtîxana Eskîşehrê bilind dibe. Li gorya Amnesty siheta Maraşlı pîr xirab e. Hê di sala 1984 an de Amnesty xwest ku nexweşiya Maraşlı bê dermankirin. Lê mixabin heta îro daxwaza Amnesty nehatiye çîh.

Girtîgeha Bayrampaşa:

Di 21. 10. 88 an de ji girtîgeha Metrîsê 25 girtîyên politîk neqlê Sagsmalçilar bûn. Di rê de esker û polês wan kesan dan ber cop û pehînan. Di 24 û 27ê çirî de gava ku girtî derketin ber mehkemê vê rewşê anîn ziman. Lê mehkeme guh neda wan.

Girtîgeha Aydinê E-tipi:

Ji nav 360 girtîyên siyasî, 197 kes ji 17 ê meha Çirî vir de di greva birçîbûnê de ne. Zivistan li ber deri ye. Lê îdaraxana naxwaze cam û pencerên şikestî temîr bike.

Greva birçîbûnê di pîr girtîgehên Tirkiyê de dom dike.”

Ji Rapora Amnestyê